

№ 31 (59) 22—30 верасня 1993 г. Кошт 5 рублёў

Аб «эканамічным саюзе» і палітыцы ўладаў Беларусі

Заява Сойму БНФ «Адраджэньне»

Заняпад эканомікі Беларусі, зьніжэньне ўзроўню жыцьця, рост цэнаў, недахоп тавараў і энергарэсурсаў—гэта перш за ўсё вынік палітыкі намэнклятурнага Вярхоўнага Савету і камуністычнага ўраду. Захоўваецца старая савецкая адміністрацыйная сыстэма ў гаспадарцы, адсутнічае палітыка абароны нацыянальных інтарэсаў. У той жа час дзяржаўная маёмасьць ільготна пераразьмяркоўваецца ў прыватную ўласнасьць намэнклятуры. Урад ня здольны да пераўтварэньняў у інтарэсах народу. Клапоцячыся толькі пра захаваньне ўлады намэнклятуры, ён выступае са штучнымі нібыта эканамічнымі ініцыятывамі. Але гэтыя «ініцыятывы» толькі выяўляюць нядольнасьць кіраўніцтва Беларусі супрацьстаяць іншаземнай імпэрскай палітыцы ды сьведчаць пра змову камуністычнае намэнклятуры Расеі і Беларусі.

Чарговым захадам у інтарэсах ВПК і намэнклятурнай прыватызацыі стала прапанова стварэньня «эканамічнага саюзу» Расеі, Беларусі і Украіны. Пералічваюцца палітычна-эканамічныя ўмовы і чыньнікі інтэграцыі, гаворыцца пра «адзіны рубель» і «адзіны цэнтар», але не прадугледжваецца стварэньня рэальнага цывілізаванага агульнага рынку. Гэта—плян загону назад у імпэрыю пад выглядам эканамічнага ўзаемадзеяньня, захопніцкую сутнасьць якога нават не хаваюць: спачатку прапануецца «зьняцьцё бар'ераў», а потым—поўнае эканамічнае і палітычнае паглынаньне Беларусі ўсходнім суседам ды рэанімацыя імпэрыі. Гэта—спроба пазьбегнуць адказнасьці за правал эканамічнай палітыкі.

Магчымасьць палепшаньня эканамічнага становішча ў нашай краіне пасьля падпісаньня падобнае дамовы—ілюзія. Па-першае, практыка паказала, што Расея не выконвае дагаворных абавязкаў, калі гэта ў яе інтарэсах. Па-другое, «канфедэрацыя з Расеяй» азначала б зьвядзеньне Беларусі да жабрацкага становішча расейскай правінцыі і народныя пакуты ад маскоўскіх крызысаў улады, ад непрадказальнасьці палітыкі, ад імпэрскіх амбіцыяў, што абарочваюцца крывёю, ад увозу злачыннасьці. Па-трэцяе, ніякай эканамічнай стабілізацыі не наступіць: адбудзецца толькі рост беспрацоўя і далейшае раскручваньне інфляцыі.

Да гэтага пляну кампрадорская намэнклятура Беларусі ішла два гады. Мэтадычна разбураючы эканоміку, яна не дапусьціла рынкавых рэформаў, стварыла штучны паліўна-энэргетычны крызыс, развааліла фінансы, не ажыцьцявіла пераходу на ўласную валюту.

Цяпер, значна пагоршыўшы становішча, нашае грамадзтва хочуць запалохаць, выклікаць паніку, паставіць на калені. «Ня трэба сувэрэнітэту», «досыць незалежнасьці»—чуваць зьверху. «У эканамічны саюз», «у калектыўную бясьпеку» «у канфэдэрацыю з Расеяй»—вось лёзунгі, што вызначаюць мэту гэтай антыбеларускай палітыкі. Вось што рэальна стаіць за дэкларацыямі пра нібыта эканамічную інтэграцыю.

Сойм Беларускага Народнага Фронту «Адраджэньне» ацэньвае такую палітыку як антыдзяржаўную дзейнасьць. Сойм заклікае здаровыя сілы беларускага грамадзтва выступіць супраць палітычнай ініцыятывы трох прэм'ер-міністраў аб стварэньні «эканамічнага саюзу». Пэрспэктыва стабілізацыі эканомікі былых савецкіх рэспублік існуе: гэта безумоўнае захаваньне палітычнай і эканамічнай незалежнасьці, гэта вызваленьне з-пад вайсковае залежнасьці ад Расеі, гэта дэмакратычныя і перш за ўсё рынкавыя пераўтварэнні. Суседнія цэнтральнаэўрапейскія і балтыйскія краіны засьведчылі рэальнасьць і плённасьць такога шляху.

Беларусь павінна разьвіваць дружалюбныя двухбаковыя палітычныя і эканамічныя дачыненьні з усімі сваімі суседзямі і, натуральна, з Расеяй. Але, як паказала гісторыя, як сьведчыць ход і лёгіка цяперашніх палітычных падзеяў, знаходжаньне Беларусі ў любых «саюзах», «аб'яднаньнях» і «садружнасьцях» з Расеяй, у тым ліку і ў СНД, небясьпечнае для нашага дзяржаўнага і нацыянальнага існаваньня.

Аднак Сойм зазначае, што галоўную небясьпеку для эканомікі і незалежнасьці Беларусі нясе ня гэтулькі імпэрская палітыка адпаведных антыдэмакратычных колаў Расеі, колькі кампрадорская арыентацыя і дзеяньні беларускай посткамуністычнай намэнклятуры і яе ўладных структураў—нелегітымнага Вярхоўнага Савету і ўраду. Стварэньне эканамічных цяжкасьцяў і спэкуляцыя на іх—вось сутнасьць яе палітыкі.

Хворая на «ліхаманку»

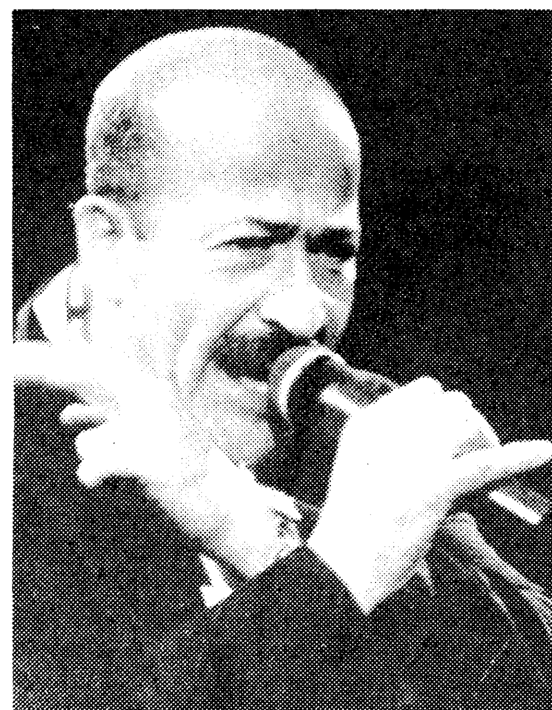
Няхватка паліва прывяла да ліхаманкі ў працы віцебскай «хуткай дапамогі».

Ранкам 15 верасня з 25 машын шэсць не выехалі на выклікі. Увечары стаяла ўжо 12 «хуткіх». А на наступны дзень горад абслугоўвала толькі дзесяць брыгад.

Пасля аператыўнага ўмяшальніцтва ўладаў бензін знайшлі.

Надоўга?

С. Ю.

З поўным поспехам прайшоў у Віцебску канцэрт расійскага барда А. Разенбаума.

Мы—беларускамоўныя

Нашай рэдакцыяй скіраваныя прапановы ў міністэрства інфармацыі аб змяненні моўнага статусу газеты. Цяпер «Выбар» не толькі фактычна, але й фармальна будзе беларускамоўным выданнем.

Наш кар.

Падтрымка

Абласное аб'яднанне прафсаюзаў вырашыла аказаць дапамогу ў 300 тысяч рублёў жыхарам Мёршчыны, якая зведала жахі паводкі. Ягонае кіраўніцтва рэкамендавала прафкамам, сябрам прафсаюза адгукнуцца на бяду, пералічыць грошы ахвярам стыхіі.

Ю. С.

Падпісная кампанія

Федэрацыя прафсаюзаў працягвае збор подпісаў пад прапановай аб датэрміновых выбарах Вярхоўнага Савета.

Напрыклад, на віцебскім станкаінструментальным заводзе імя С. Кірава ейную ідэю новых выбараў падтрымалі болей 900 чалавек, на аршанскім «Чырвоным барацьбіце»—830 сяброў прафсаюза. Актыўна збіраюцца подпісы й на іншых прадпрыемствах машынабудавання.

—Людзі на іх найболей зазналі цяжкасці цяперашняй эканамічнай сітуацыі,—сказаў адзін з супрацоўнікаў абласнога аб'яднання прафсаюзаў у гутарцы з нашым журналістам,—пагэтаму й вынікі акцыі ФПБ там большыя, чым у іншых галінах гаспадаркі Віцебшчыны.

Ю. ТУТЭЙШЫ.

Музэй без «Спадчыны»

Як паведамлялі раней, у віцебскім музэі чакалася прызначэньне новага дырэктара зь ліку былых функцыянэраў кампартыі. Так яно й здарылася, на пасаду прызначаны былы супрацоўнік абкама КПБ сп. Севярын. У час падпіскі новы дырэктар выкрасьліў са сьпісу беларускі гістарычны часопіс «Спадчына».

Альгерд.

У мясцовых філіях

8 верасня—перамога і ў Віцебску

Мы ацэньваем святкаванне ў горадзе Дня беларускай вайсковай славы як перамогу дэмакратыі,—адзначыў на пасяджэнні Віцебскай Рады БНФ яе старшыня М. Паўлаў.—Спробы антыбеларускіх сілаў перашкодзіць святу аказаліся марнымі, без парушэння законаў мы правялі імрэзу на пляцы Волі.

М. КАЛІНОЎСКІ.

У НАСТУПНЫМ НУМАРЫ:

Ухвала Сойму БНФ, «Быў віцяблянін на Сінаі», «Прытчы» А. Шульмана, бясплатныя аб'явы і г. д.

З двух чалавек зрабілі трох асоб

Старшыня Менскага гарадскога суда М. Ардзяка апратэставаў пастанову нарсуда Маскоўскага раёна сталіцы аб накладанні штрафу на галоўных рэдактараў лёзненскага «Сцяга перамогі» і віцебскага «Выбара».

Суддзі праігнаравалі тэлеграму журналістаў з паведамленнем, што апошнія—дарэчы, адказчыкі па вядомай справе «І. Авін супраць газетчыкаў»—не могуць з'явіцца на судовыя паседжанні па ўважлівых прычынах. І за «непавагу да суда і нляўку» з галоўных рэдактараў «Сцяга перамогі» В. Магільнага, «Выбара» і (?) Б. Хамайды вырашылі спагнаць па 500 рублёў. Не заўважыўшы, што Б. Хамайда і галоўны нашага тыднёвіка—адна асоба.

Скарга аднаго з адказчыкаў на такія дзеянні Феміды аказалася не лішняй. І абгрунтаванай, як палічыў М. Ардзяка.

Ю. С.

СВАЁ І ЧУЖОЕ

Фрагменты спрэчак, цытаты і проста думкі

На Беларусі і зараз, калі афіцыйна гаворыцца пра будаўніцтва нацыянальнай дзяржавы, слову «нацыяналізм» надаецца рэзка адмоўны сэнс. Гэтага слова часам палохаюцца нават і самі прыхільнікі беларушчыны. Ніжэй пададзеныя цытаты з замежных тлумачальных слоўнікаў яскрава паказваюць, у якой ступені адрозніваюцца нашыя, выгадаваныя камуністычнай прапагандай, уяўленні аб натуральных з'явах і працэсах ад тых, якія існуюць у навакольным свеце (пераклад слоўнікавых артыкулаў з замежных моў мой).

1) моцная адданасць сваёй нацыі; патрыятычныя пачуцці, намаганні, прынцыпы. 2) рух да палітычнай (эканамічнай і інш. незалежнасці) у краіне, якая знаходзіцца пад кантролем іншай дзяржавы).

(Заканчэнне на 2-й стар.).

Усё для чалавека

У кватэры віцяблянаў цяпла ці́чэ не далі. З-за некамфортнай тэмпературы ў жытле людзі хварэюць на прастуду. Гарадскія ўлады, пэўна, вырашаюць, што эканомней—плаціць за энерганосьбіты ці за лісткі непрацаздольнасці.

М. ЦЮПАТКА.

СВАЁ І ЧУЖОЕ

Фрагменты спрэчак, цытаты і проста думкі

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.).

A. S. Horby. Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English. Vol. II. 1982. P. 57.

1) Прыхільнасць да таго, што ўласціва нацыі, да якой належыш. Палітычная сістэма, якая грунтуецца на нацыяналізме.

Larousse de poche, 1954, P.253.

Любоў або прыхільнасць прадстаўнікоў нацыі да яе і да ўсіх, хто да яе належыць. // Дактрына, якая адлюстроўвае палітычныя патрабаванні прыгнечаных нацыянальнасцяў.

Diccionario ilustrado de la lengua española Aristos. 1985. P.438.

* * *

У Расіі шмат хто, хварэючы на манію вялікасці, якая з'яўляецца па-сутнасці вывернутым на левы бок комплексам непаўнавартасці, абсалютызуе расейскую гістарычную традыцыю і расейскую культуру, падаючы яе як «средоточие» сусветнай духоўнасці. Змагацца за ўсталяванне расейскай культуры і мовы сярод іншых народаў—для іх гэта значыць рабіць гэтым народам натуральнае дабро, а нацыяналісты гэтых народаў, адпаведна, уяўляюцца ў гэтым выпадку найгоршымі ворагамі. У палітычным сэнсе гэта прыводзіць да прынцыповага антыдэмакратызму, бо дэмакратыя і рынак з раздзяленнем уладаў і індывідуалізмам лічыцца глыбока чужым расейскай нацыянальнай традыцыі і культуры параджэннем «растленного» Захаду.

Між тым наўрад ці знойдзецца хоць адзін беларускі нацыяналіст, які б не ведаў расейскай мовы. Сэнс разыходжанняў бачыцца ў самім стэрэатыпе светаўспрымання. Тыповы беларускі нацыяналізм у аснове мае прынцып, які можна азначыць словам «таксама»—беларускія культура і мова таксама вялікія, багатыя і патрэбныя, у адрозненне ад расейскага «толькі, выключна».

* * *

Дарэчы, у ляманце аб лёсе расейскай мовы на Беларусі—таксама абсалютызацыя моўнага фактару. Калі беларуская мова не прыбавіць каўбасы, то чаму ж расейская павінна ашчаслівіць беларускі народ?

Калі беларуская мова—адзін з гарантаў самастойнага і натуральнага развіцця, то далейшае лашырэнне расейскай мовы на Беларусі аблегчыць вяртанне да Расіі, а разам мы натуральна ўзновім старую імперыю. Перад новым аб'яднаннем, якую б назву яно не атрымала, зноў паўстануць старыя геапалітычныя задачы—так, як паўсталі яны перад Савецкім Саюзам, калі ён запоўніў сабой геапалітычную нішу былой Расійскай імперыі. Зноўператворымся ў вайсковы лагер з размеркаваннем сыравіны і іншых рэсурсаў да пастаўкай гатовай прадукцыі за ўмоўныя грошы (якія існуюць толькі для ліку)—тое, што звычайна іншыя краіны вымушаны ў сябе ўводзіць у час вайны, а ў нас стала нормай жыцця. Але вайсковаму лагеру патрэбны для падтрымання і апраўдання жорсткай дысцыпліны небяспечны вораг. У прыхільнікаў імперыі ёсць і гэткі вораг напагатове—амерыканскі імперыялізм, ёсць і плацдарм для процістаяння яму—Ірак, ці былая Югаславія, ці любая з былых савецкіх рэспублік. Адным словам, усё спачатку.

* * *

Тое, што патрабаванне дзяржаўнасці для расейскай мовы побач з беларускай мае на мэце поўнае знішчэнне беларускай мовы, з'яўляецца відавочным для кожнага чалавека з розумам і хоць трошкі працяглым вопытам жыцця на Беларусі.

Можна меркаваць, што псіхалогія непрыяцеляў беларускай мовы складвалася ва ўмовах камуністычнай Беларусі наступным чынам. Кожны чалавек у сваім асабістым духоўным развіцці мусіў упераіся ў парадокс: на Беларусі памірала беларуская мова. Паколькі пальцы на яе горле не былі бачныя, працэс падаваўся адвольным. Калі чалавек, разважаючы далей, прыходзіў да высновы, што працэс гэты шкодны, ненатуральны, ён станавіўся ў шэрагі тых, хто спрабаваў супраціўляцца працэсу, і ў хуткім часе пачынаў адчуваць няўбачныя пальцы і на сваім горле. А шмат каму пачынала здавацца, што працэс гэты—натуральны і нават прагрэсіўны, і вядзе толькі да лепшага.

Ненатуральнасць таго, што здавалася вонкава натуральным і прывычным, станавілася відавочнай пры параўнанні з жыццём іншых краін, дзе гаварылі і пісалі па-свойму, хаця маглі патлумачыцца і па-ангельску, а на свае дзманстрацыі ўсе партыі, нават камуністы, насілі нацыянальныя сцягі. Гэта павінна было здзівіць нашага чалавека, таксама як і тое, што на вуліцах ледзь не штодня таўкуцца тысячы людзей з плакатамі і транспарантамі, што ў газетах крытыкуюць урад і тыя выданні адкрыта прадаюцца на вуліцах, што ўвосень «ратаваць ураджай» ці рабочыя выглядаюць так, як малявалі буржуяў у «Правде».

Тады нас супакойвалі тым, што мы, маўляў, зайшлі далей у сваім развіцці, і што яны там, у іншых краінах, ідуць следам за намі, і іх чакае такая ж будучыня.

Цяпер амаль тое ж самае нам гавораць наконт аб'яднання, эканамічнага ды ваеннага саюзаў. Ізноў паверым?

* * *

Нам кажуць: паглядзіце, колькі ў кнігарнях кніжак на беларускай мове—і ніхто іх не бярэ! Часам думаецца: каб жа яно так і было! Бо прыходзіцца, бывае, аббегаць усе кнігарні ў горадзе, перш чым знойдзеш новую цікавую кніжку ці патрэбны слоўнік альбо даведнік, якія зараз чамусьці сталі выдавацца мізэрнымі накладамі і часцей за ўсё не трапляюць у бібліятэкі. А ці можна пабачыць, каб дзе залежваўся Караткевіч?

А калі прыгледзецца да тых кніг, якія сапраўды нікому не патрэбныя і ляжаць на паліцах гадамі—скажыце, які працэнт з іх складуць беларускія? У беларускіх кнігарнях нацыянальная кніга займае звычайна адзін аддзел, а астатняя плошча занятая тысячамі выданняў на расейскай мове, якія ляжаць там яшчэ з часу існавання СССР, і хутчэй за ўсё так і пойдуць у макулатуру. Тыя ж беларускія кнігі, якія засталіся на паліцах, у большасці таксама з часоў СССР.

Затое і зараз у кнігарнях вы не пабачыце кніг на ідыш, іўрыце, польскай, украінскай, летувіскай і латышскай мовах, таксама як у кіёсках няма, апроч расейскіх, ніводнай з газет краін-суседзяў.

Як гэта ні дзіўна гучыць, але, па-сутнасці, зараз ідзе гаворка пра тое, каб на Беларусі нарэшце загучала хаця б адна правільная літаратурная мова, бо, нягледзячы на ўсе намаганні па русіфікацыі, правільную і прыемную для вуха расейскую мову не так часта можна пачуць. Асабліва адчувальна разбуральныя вынікі русіфікацыі беларусаў у дачыненні да самой расейскай мовы праяўляюцца ў беларускім «парламенце».

Болей таго, на Беларусі можна сустрэць з'яву, якую я назваў бы зваротнай інтэрферэнцыяй, і якая, напэўна, узнікае тады, калі ўжо самі расейскія словы, формы ці выразы пачынаюць здавацца нашаму расейскамоўнаму насельніцтву недастаткова расейскімі. Напрыклад, аднойчы ў Віцебску на афішных тумбах даявіліся пабачыць нейкую аб'яву прыхільнікаў сістэмы адраджэння Парфірыя Іванова, дзе буйнымі літарамі была надрукаваная вядомая назва такім чынам: «Детко». Пры ўсёй маёй павазе да паслядоўнікаў П. Іванова, сама сабой уявілася расказаная ў гэтай жа манеры казачка пра рэпку: «...Мышко за кошко, кошко за Жучко, Жучко за внучко...»

* * *

«У сельскай мясцовасці вусная беларуская мова захавала досыць моцныя пазіцыі, дзякуючы цыклічнасці ў моўных зносінах: малодшае пакаленне пад уздзеяннем навучання і сродкаў масавай інфармацыі імкнецца карыстацца рускай мовай, але пад уздзеяннем навакольнага асяроддзя па меры сталення ўсё больш пераходзіць на мясцовую гаворку незалежна ад ступені адукаванасці».

Аляксандр ПАДЛУЖНЫ. «Каб родным словам смагу наталіць», «Беларуская думка», № 5, 1993.

* * *

Напэўна, сапраўды меў рацыю той чалавек, які сказаў, што чалавецтва рушыць наперад, павярнуўшыся тварам назад. Кожны палітычны дзеяч у пошуках ідэалу будучага дзяржаўнага ладу абавязкова звяртаецца да мінулага (бо нельга ўявіць сабе тое, чаго яшчэ не было), прычым выбірае з больш ці менш багатай гісторыі свайго народа той узор, які найболей адпавядае яго ўяўленням пра дабрабыт і справядлівасць. Канешне ж, усе мы людзі і ўсё добрае ў тых часах падаецца заканамерным, а ўсё дрэннае—выпадковым, на чым не варта засяроджваць увагу. Хаця разуменне добрага і дрэннага таксама бывае розным. Напэўна, такім чынам і праяўляецца тое, што завецца гістарычнай традыцыяй.

Зразумела, ажыццяўленне гэтага ідэала проста не можа быць скрупулёзным узнаўленнем рэалій адышоўшай гістарычнай эпохі. Яно адбываецца ў новых умовах, абавязкова набывае новыя формы, але змест новай фармацыі будзе адпавядаць гэтаму ідэалу і будзе мець адпаведныя праявы як ва ўнутранай, так і ў знешняй палітыцы.

Унікальны па-сутнасці эксперымент правялі бальшавікі. Яны паспрабавалі адкінуць увесь ранейшы вопыт чалавецтва і нацыянальныя традыцыі і стварыць нешта зусім новае, чаго яшчэ не было. У выніку, свядома ці не, вымушаныя былі шмат што пераняць ад былой Масковіі і Расійскай імперыі. Пра духоўную пераемнасць пісалася шмат і раней, і ў апошні час, а вось некаторыя прыкладаў пераемнасці ў вонкавых рысах: вайсковых пасяленні (вельмі нагадваюць калгасы), масавыя перасяленні народаў (гвалтоўныя), разбурэнне і прыстасаванне пад гаспадарчыя патрэбы храмаў, нават, кажуць, «продразвёрстка» і «госзаказ» былі ўведзеныя ў час першай сусветнай вайны.

Калі прыняць вышэйсказанае за верагоднае, прыходзіць на розум парадаксальная выснова—расейскі нацыяналізм не можа не быць імперскім па духу, бо ніколі раней Расія не была манацыянальнай дзяржавай, або, як піша Яўгенія Шчаглова ў расейскім часопісе «Нева» (№ 11—12, 1992): «...В том-то и заключалась трагедия русской жизни, что **в наших условиях** патриотизм роковым образом приводил к великодержавным амбициям».

Можа быць, гэта і ёсць адна з падстаў для спраўднага супрацьстаяння «славянафільства» і «заходніцтва» ў грамадскай думцы Расіі, а таксама тлумачэнне сучаснага расейскага палітычнага спектра, дзе нацыянальнае пераважна канцэнтруецца на адным полюсе з імперскім, а дэмакратычны накірунак амаль поўнасцю пазбаўлены пачуцця нацыянальнай адметнасці, і таму таксама не можа зразумець сэнсу нацыянальнага адраджэння ў былых саюзных рэспубліках. Гэтаксама з вышэйсказанага вынікае, што, улічваючы складаную ўзаемасувязь паміж палітычнай кан'юнктурай у нас і ў Расіі, любыя прарасейскія настроі (у тым ліку і ў дачыненні да дзяржаўнай мовы), чым бы ні былі выкліканыя (незалежна ад таго, зыходзяць яны ад дэмакрата, камуніста ці панславіста), будуць аб'ектыўна садзейнічаць узмацненню імперскага накірунку ў расійскай палітыцы.

«Национальное движение в однонациональном государстве не выходит из круга задач культурно-исторических и, будучи делом общенародным, вне классов, сословий и состояний, никогда не бывает, как таковое, предметом спора и соглашений. Национальное движение в таких государствах направлено внутрь и в глубь народной жизни; оно сопутствует и окрашивает своими красками все течения этой жизни, но бремя его легко и радостно, ибо оно не сознаётся и не чувствуется, как не сознаётся здоровье нормальным организмом. Националистические черты движение это приобретает лишь тогда, когда течение его, по тем или иным причинам, направлено не по естественному, внутреннему руслу его, а вовне и притом с целями, чуждыми природе национальности: с целями вражды, подавления, агрессии».

М. А. СЛАВИНСКИЙ. Русская интеллигенция и национальный вопрос. В кн.: Вехи. Интеллигенция в России: Сб. ст. 1909—1910. М., 1991. С. 410.

Слушныя і вельмі актуальныя (хоць і апублікаваныя аж у 1910 годзе) думкі Максіма Антонавіча Славінскага сведчаць адначасова і пра яго тыповы расейскі падыход да нацыянальных праблем, адлюстраваны ў тэрміналогіі. Нацыяналізм, для яго можа быць «добры» ці «дрэнны», першаму мусіць адпавядаць прыметнік «национальный», а другому—«националистический» (зрэшты, слова «фашысцкі» ён яшчэ не мог ведаць). Але нават з гэтага пункту гледжання—ці заслугоўвае хоць адзін свядомы беларус быць названым «нацыяналістам»?

* * *

Чым занятыя на прасторах былога Саюза былыя «гаспадары жыцця»?

Крадуць. Крадуць у Маскве, крадуць паўсюль, крадуць у нас. Скралі Герб, скралі Сцяг, раскрадаюць Дзяржаву... Скралі Незалежнасць і цяпер гандлююць ёй па таннай цане кожнае. Пры гэтым робяць пакрыўджаны твар—Незалежнасць, маўляў, сама не корміць...

Незалежнасць падобная на багатую спадчыну, на ёй можна пабудаваць будучыню сваю і дзяцей, а можна прасіць усё пылам.

Незалежнасць як прыгажосць, аднаму—на шчасце, другому—на гора.

Некаторым і залежнасць ідзе на карысць. Існуе думка, што афрыканскія краіны пэўным чынам скарысталі з былой каланіяльнай залежнасці, а Японія перажыла эканамічную ды палітычную мадэрнізацыю ва ўмовах амерыканскай акупацыі. Мы ж у свой час як патрапілі ў залежнасць да ніжэйшай па ўзроўню развіцця дзяржавы, так і дагэтуль увесь час адраджаемся...

* * *

Вось ідэал беларускіх палітычных абсурдыстаў (цалкам у духу антыўтопіі Оруэла)—нацыянальная дзяржава без нацыяналістаў, незалежнасць—у канфедэрацыі.

Толькі на першы погляд нашы так званыя народныя дэпутаты насупераk усялякай логіцы жадаюць і коз накарміць, і сена не крануць. На самой справе свая логіка ў спалучэнні супрацьлеглых памкненняў ёсць.

Яны жадаюць (для сябе ў першую чаргу) волі без адказнасці. Старая хвароба вышэйшых колаў у Беларускай дзяржаве! Для людзей, якім уласцівы савецкі варыянт трайбалізма—пачуццё карпаратыўна-зямляцкай еднасці (гэта калі ўдачлівы начальнік цягнуў за сабой па службовай лесвіцы цэлую плойму «сваіх» людзей) цалкам натуральным з'яўляецца жаданне стварыць свайго «апостала незалежнасці» з Машэрава. Тое, што нацыяналісты жадаюць дабра Беларусі і яе народу, і ў той жа самы час цалкам абыякавы да лёсу яе дрэннага, хоць і свайго, беларускага, начальства—вось адна з прычын нелюбові беларускага начальства да беларускіх нацыяналістаў. Малаверагодна таксама, што наша кіруючая наменклатура цяпер так проста адмовіцца ад таго, што займела, дзякуючы сваёй «незалежнасці»,—ад магчымасці прыгожа называцца, ездзіць за мяжу не праз Маскву і распараджацца багаццямі і народам Беларусі па сваім жаданні, без перашкод з боку маскоўскіх рэвізораў, якіх раней баяліся як агню.

Выпрошваючы сабе ў Масквы магчымасці яшчэ пакіраваць, яны быццам забыліся на сваю любімую прымаўку пра «бясплатны сыр», якой яны звычайна нас палохаюць у адказ на спробы наіўных замежнікаў нам дапамагчы, а таксама пра тое, што ў Маскве заўсёды назіраўся лішак начальства, якое ахвотна і нахабна асвойвала «новоприобретенные территории».

Людзі ў палітыцы, як і ў жыцці, вельмі часта ходзяць пратаптанымі сцежкамі. Сыходзяць людзі, мяняюцца абставіны, сцежкі зарастаюць травой, але гісторыя прахадзіць яшчэ адно кола і збег акалічнасцяў штурхае іх нашчадкаў на старыя сцежкі.

Калі аб'ектыўна прааналізаваць гісторыю Беларусі прыкладна чатырох апошніх стагоддзяў і параўнаць яе сучасны стан са становішчам у некаторых найболей неспакойных краінах Еўропы, цалкам абгрунтаваным пачынае выглядаць меркаванне аб усталяванні беларускасці ва ўсіх сферах жыцця як аб адзінай гарантыі грамадзянскага міру на Беларусі.

Заявы палітыкаў розных перакананняў аб характэрнай спрадвечнай талерантнасці беларусаў з'яўляюцца не болей чым міфам, спробай адвесці вочы сабе і народу, загаварыць хваробу. Уласна як беларусы мы можа быць і былі нават надзвычай цярплівымі, паколькі на працягу некалькіх стагоддзяў дазвалялі суседзям вырашаць на нашай зямлі «спор славян между собою, домашний, старый спор...», як пісаў вядомы расейскі паэт. Дык каб жа яны толькі самі вырашалі свае спрэчкі, але ж яны ўцягнулі ў свары і беларусаў, падзяліўшы нас канфесійна, а калі абедзве канфесіі набылі ў суседзяў нацыянальны характар, то і сярод беларусаў канфесійная рознасць пачала атаясамлівацца з нацыянальнай.

І за гэтыя некалькі стагоддзяў склалася на беларускай зямлі кепская традыцыя нецярпімасці і збройнага вырашэння канфліктаў. Ды й суседнія дзяржавы, захапіўшы ці падзяліўшы чарговы раз Беларусь і імкнучыся ўсталёўваць надаўжэй, выкарыстоўвалі ўсе сродкі, уласцівыя дзяржаўнай машыне: выгнанні і перасяленні, пазбаўленне грамадзянскіх правоў і ўласнасці, генацыд, разбурэнне храмаў, адукацыю і шмат, шмат іншага, кожны раз пры актыўным удзеле калабарантаў з «тутэйшых». Да ўсяго трэба ўлічваць і розны гістарычны вопыт дзвюх частак краіны: заходняя Беларусь амаль дваццаць гадоў жыла ва ўмовах рынкавай гаспадаркі і больш ці менш дэмакратычнай дзяржавы і, адпаведна, на столькі ж меней там гаспадарыла Савецкая ўлада. Прыгадаем: тых самых дваццаці год хапіла краінам Балты, каб поўнасцю сфарміраваць свае дзяржавы і нацыянальную свядомасць.

У выніку па Беларусі пралягла расколіна, з якой лічыліся і часам карысталіся ў сваіх інтарэсах нават бальшавікі, хоць і дэклараваці сваю прынцыповую варожасць да ўсіх без выключэння нацыяналізмаў і рэлігій. Камуністаў будзем лічыць, няма, прынамсі, ідэалогія іх здохла. Але недарэмна іхныя спадкаемцы цягаюць на свае зборышчы разам з чырвонымі і імперскія сцягі, нездарма сабраліся яны разам у «движение», недарэмна патрабуюць «двухмоўя». Няпроста так узгадваюць некаторыя і пра «крэсы всходне». Што будзе, як парушыцца хісткая раўнавага?

Віктар СЦЯПАНАЎ.

г. Орша.

Старонкі падрыхтаваны Гарадоцкай радай ТБМ імя Ф. Скарыны, Гарадоцкай філіяй БСДГ.
Рэдакцыйная рада: Л. Гаравы, М. Вярціхоўская, М. Краўцоў, А. Якушаў. Тэлефон рады **2-17-91** (пасля 18 гадзін).
Адрас для карэспандэнцыі: **211540 г. Гарадок, вул. Гагарына 30 б, кв. 16, Л. Гараваму.**
Грошы для падтрымкі выдання магчыма дасылаць на рахунак Гарадоцкай рады ТБМ імя Ф. Скарыны № 000700160 у Гарадоцкім аддзяленні Белаграпрамбанка.
Наступны нумар выйдзе пры наяўнасці фінансавых сродкаў.

ВЕТРАЗЬ

ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫЯ СТАРОНКІ ГАРАДОЦКАГА РАЁНА

Максім БАГДАНОВІЧ

Народ, Беларускі Народ!
Ты—цёмны, сляпы, быццам крот.
Табою усягды пагарджалі,
Цябе не пушчалі з ярма
І душу тваю абакралі,—
У ёй нават мовы няма.
Збудзіўшысь ад грознай бяды,
Увесь поўны смяротнай жуды,
Ты крыкнуць не вольны «Ратуйце!»
І мусіш ты «Дзякуй» крычаць.
Пачуйце жа гэта, пачуйце,
Хто ўмее з вас сэрцам чуваць!

Слова рэдакцыі

Шаноўны чытач! Рэдакцыя «Выбара» дапамагла дэмакратычным сілам Гарадоччыны выдаць старонкі «Ветразя». Вы трымаеце ў руках першы нумар «Ветразя», які мы разлічваем зрабіць больш-менш перыядычным. Галоўная мэта старонак—знаёмства з культурай і гісторыяй раёна: асвятленне актуальных праблем нацыянальнага Адраджэння, дзейнасці сацыял-дэмакратычнага руху Беларусі. Мы будзем імкнуцца асвятляць праблемы нашага крызіснага часу, каб крышку зменшыць іх цяжар. У планах рэдакцыі сустрэча з цікавымі людзьмі, лёс якіх звязан з Гарадоччынай.

На нашых бачынах Вы знойдзеце літаратурныя творы, якія не вельмі добра вядомы, але добра адлюстроўваюць імкненне душы беларуса.

Мы разлічваем рабіць старонкі цікавымі вольным людзям раёна, садзейнічаць іх згуртаванню дзеля ўсталявання дэмакратычнай прававой дзяржавы—Рэспублікі Беларусь. Нашым чытачом будзе той, «хто ўмее сэрцам чуваць» вялікую трагедыю Бацькаўшчыны і гатовы працаваць дзеля Адраджэння.

Жыве Беларусь!

Ніл ГІЛЕВІЧ

ЗВАРОТ

Таварыш! Рускі і ўкраінец,
Яўрэй, татарын і паляк!
Мы ўсе ў адной жывём
краіне,
З нас кожны кожнаму—
зямляк.
Я да цябе звяртаю слова:
Ты паглядзі на тых між нас,
Каму дзяржавы нашай мова—
Кусок руды, а не алмаз.
Ты бачыш, як яны злуюцца—
Стратэгі гібельных інтрыг?
І плодзяць стосы рэзалюцый,
І падымаюць лямант-крык.
Але чаго?—каб хто спытаўся!
Не па нутру ім, што народ
З уласнай мовай
не расстаўся
І не аддаў яе на звод.
Лічылі ўжо, што задушылі
Яго правы, яго пратэст,
Што ўжо амаль і завяршылі
Абез'язычання працэс.
А мова—вось: жыве, жывая!
І набірае сілу-моц.
І нас—душу з душой—яднае,
Як берагі надзейны мост.
І не пагроза мовам іншым,
Што тут гучаць
здавён-здаўна...
І ўсё ж мой кліч, на жаль,
не лішні,
І шлю яго я не здарма.
Таварыш! Хто б ні быў
ты родам,
Якой ні быў бы ты крыві,
Ты лёс звязаў з маім
народам,
Таму—як СЫН яго жыві!

Прытуліся да роднага слова

Дзесьці гадоў пяць назад, калі толькі пачынаўся працэс нацыянальнага Адраджэння, шукаў адказ на пытанне: «Як хутчэй навучыцца роднаму слову?» За плячыма былі рускамоўныя школа і інстытут, а вакол бязмежнае рускамоўнае асяроддзе. Адзін свядомы беларус параіў: перш за ўсё трэба кожны дзень чытаць беларускія выданні і не саромецца весці гутарку на роднай мове.

З таго часу адбыліся глабальныя змяненні—рухнула імперыя і абвешчана незалежная дзяржава Рэспубліка Беларусь. Але ў свядомасці грамадства адчуваецца моцны ўплыў «саўковасці». Ён найбольшы тут, на Беларусі, дзе «лепш» за ўсіх працавалі над зліццём нацый у адзіны савецкі народ, над пазбаўленнем народа сваіх гістарычных каранёў. Антычалавечыя вынікі антынацыянальнай палітыкі відавочны: калі нашы суседзі па камуністычнай казарме абудзілі ў сябе патрыятызм-любоў да радзімы і будуюць свае незалежныя дзяржавы, то на Беларусі ўсё яшчэ чуваць шавіністычныя галасы з тугой аб былым Саюзе.

Разважаючы аб прычынах гэтага становішча, прыходзіш да думкі, што па-ранейшаму сапраўдная гісторыя Беларусі-Літвы мала вядома грамадству, яно ўсё яшчэ знаходзіцца ў палоне камуністычных міфаў, яшчэ слухае сваіх сляпых павадыроў. Бачацца дзве прычыны: адсутнічае неабходная дзяржаўная прапаганда гісторыі сярод грамадзян і вялікая абыякавасць апошніх да самастойнага авалодання ведамі.

Часам людзі, якія па свайму прафесійнаму абавязку павінны добра арыентавацца ў перыядычных выданнях Бацькаўшчыны, паказваюць некампетэнтнасць. І таму вялікія рэзервы ў абуджэнні гістарычнай памяці суграмадзян бачу ў тым, каб мэтанакіравана прапагандаваліся беларускія выданні, каб штодзённа яны прыходзілі ў кожны дом. Гэта справа не толькі сяброў ТБМ імя Ф. Скарыны, але і настаўнікаў, культработнікаў. Пераход на квартальную падпіску адкрывае магчымасць часцей агітаваць за роднае слова, праз якое да нас ідуць веды па беларускай гісторыі і культуры, абуджаюцца патрыятычныя пачуцці.

Аналіз апошніх падпісных кампаній паказвае, што ў абсалютнай большасці педагогі нацыянальную прэсу не выпісваюць, што большасць беларускамоўных выданняў у раёне выпісваецца бібліятэкамі па лініі аддзела культуры. Адзначу, што на Гарадоччыне, больш семідзесяці бібліятэк і больш пяцісот настаўнікаў. Вынікі ж падпіскі на другое паўгоддзе 1993 года наступныя: часопісы «Беларусь»—29/19/, «Бярозка»—47/21/, «Мастацтва»—6/1/, «Полымя»—34/29/, «Спадчына»—54/36/, газеты «Літаратура і мастацтва»—51/36/, «Культура»—48/30/, «Наша слова»—12/3/, «Чырвоная змена»—56/7/. У дужках—колькасць выданняў, атрымліваемых сельскімі бібліятэкамі.

Вышэйназваны друк разлічаны на пэўную катэгорыю чытачоў, але без яго выкарыстання складана працаваць у нацыянальнай школе, весці асветніцкую работу. Часопіс «Беларусь»—нацыянальнае выданне, якое грунтоўна дае матэрыялы аб нашай дзяржаве. «Бярозка»—часопіс для беларускіх падлеткаў, матэрыялы друкуюцца без уліку рэформы беларускай граматыкі 1933 г. «Мастацтва» інфармуе аб сучасным мастацтве, друкуе добрыя рэпрадукцыі, карысныя настаўнікам выяўленчага мастацтва. «Полымя» дазваляе ведаць навінкі мастацкай і публіцыстычнай літаратуры. У «Спадчыне», унікальным часопісе для гісторыкаў, большасць матэрыялаў даецца з першакрыніц, са спецсховішч. «Культура»—добры дапаможнік для работнікаў культуры, змяшчае шмат артыкулаў аб культурным жыцці Беларусі. «Наша слова»—штотыднёвік ТБМ прыдатны перш за ўсё для тых, хто жадае палепшыць сваю моўную культуру. «Чырвоная змена»—газета для моладзі і тых, хто займаецца выхаваўчай работай. «Літаратура і мастацтва»—выданне культурнай эліты, якая руплівa працуе для нацыянальнага Адраджэння, дзеля рэальнай незалежнасці Беларусі.

У бягучай падпісной кампаніі пажадана, каб адбыліся зрухі ў цікаўнасці грамадзян да роднага слова. Аб тым, што яны магчымыя, сведчыць найбольшая папулярнасць дэмакратычнай «Народнай газеты». Яе выпісваюць у раёне 2318 сем'яў, удвая больш, чым рускамоўную «Советскую Белоруссию». Відавочна, што перавага ўзрасце, бо кошт «Советской...» значна вышэй «Народнай газеты». Трэба заўважыць, што цана беларускіх выданняў, асабліва спецыяльных, невялікая—300-500 р., што не вельмі падрывае сямейны бюджэт.

Галоўнае—каб у кожнай сям'і бацькі адчувалі сябе грамадзянамі Беларусі і перадавалі дзецям у спадчыну павагу да роднай зямлі. Калі гэта адбудзецца, то з кожным днём усё больш чытачоў будзе прытуляцца да роднага слова, пашыраць свае веды аб слаўнай і трагічнай гісторыі Беларусі-Літвы.

Л. ГАРАВЫ.

Фермер ці аднаасобнік?

Сёння вёска ў даволі складаным становішчы. Калгасная сістэма за шэсць дзесяцігоддзяў існавання не здолела накарміць народ, каб было прадуктаў у дастатку і выбар быў шырокі. Відавочна неабходнасць рэформ у сельскай гаспадарцы. Але ідэя новых адносін на зямлі, а дакладней, вяртання да спадчыннага гаспадарання з магчымасцю куплі-продажу зямлі, з вялікімі цяжкасцямі знаходзіць сваіх прыхільнікаў на вёсцы.

Чаму так? Людзей, якія адмовіліся ад калгаснага ладу, даволі хутка «па-замежнаму» назвалі фермерамі. І адразу пачалі пытацца: «Ну-у, накорміш краіну, фермер?». Але айчынны і замежны фермер—гэта зусім розныя паняцці, зусім розныя станы гаспадарання. Дакладна было б назваць новых Гаспадароў аднаасобнікамі. Яны ў асноўным аднаасобна вядуць сельскагаспадарчую вытворчасць, абмежаваны ў сродках, сельскае грамадства вельмі часта адмоўна ставіцца да іх. Але фермеры ёсць, яны становяцца гаспадарамі, набываюць цяжкі вопыт аднаасобнага існавання. У большасці іх ёсць моцнае жаданне стаць гаспадарамі свайго лёсу.

Зімой 1992 года, калі краіна толькі ўступіла ў гіперінфляцыю і ніхто не здолеў прагназаваць, што праз паўтара гады месячнай зарплаты ў 60 тысяч будзе толькі-толькі хапаць, каб звесці канцы з канцамі, пачаў афармляць дакументы на фермерства Уладзімір Сысоеў. За плячыма было дваццаць гадоў жыцця, жонка і двое малых дзяцей, невялікая хатка, бестурботнае жыццё ў калгасе: наперадзе—невядомае існаванне гаспадара-пачаткоўца. Але выбар быў зроблены, жаданне самастойнага жыцця было самым моцным жаданнем.

На першых кроках маладога чалавека падтрымаў старшыня к-са імя Мічурына Уладзімір Фёдараў, і калектыўная гаспадарка выступіла гарантам вяртання першапачатковых крэдытаў. Старшыня і зараз гатовы падтрымаць працавітых калгаснікаў у самастойным гаспадаранні, але жадаючых пакуль няма. Сысоеў атрымаў 50 га зямлі ў спадчыннае карыстанне, набыў 10 племянных кароў, тое-сёе з тэхнікі і пачаў самастойна гаспадарыць. Разлічваць на дапамогу родзічаў або яшчэ на што-небудзь не прыходзілася. Трэба ўспомніць лета 1992 года—самае спякотнае за апошнія дзесяцігоддзі. І хоць карміў сваіх кароў як трэба, але малака яны давалі, як козы—па 3—5 літраў. Аднак праца на зямлі дала плён і з крэдытамі разлічыўся датэрмінова. Толькі зразумеў: малочны напрамак у гаспадарцы не атрымаецца і зараз мае намер заняцца свінагадоўляй.

Наша гутарка праходзіла, калі на небе свяціла поўня і майстры закончылі шкліць вокны ў цагляным доме Сысоева. Завяршаўся звычайны клапатлівы фермерскі дзень. Амаль увесь ён быў аддадзены на тое, каб вырашыць праблему з палівам для ўборачнай. Урэшце былі атрыманы дзве тоны саляркі за 400 тысяч рублёў і цяпер можна быць спакойным, што збожжа і бульба будуць убраны. Толькі многа часу раней адняла патрэбнасць знайсці гарантаў новых неабходных крэдытаў, быццам не можа быць гарантыяй слова гаспадара, які мае маёмасць і будуе дом для сваіх дзяцей.

Відавочна, што пры абсалютнай перавазе ў матэрыяльнай базе калгаснай сістэмы для маладых фермераў неабходны дакладныя гарантыі дапамогі тэхнікай. Зразумела, не за «дзякуй», а па абгрунтаваных расцэнках, у пэўныя тэрміны, пры ўзаемнай адказнасці. Перш за ўсё пры зернеўборачных работах, бо зараз фермеру набыць камбайн за 25 млн. для тыдня працы немагчыма. А так усё па-ранейшаму вызначаюць узаемаадносіны з калгасным кіраўніцтвам. Добрыя—і дзякуй Богу, а калі кепскія, то трэба, як кажуць, з'есці жалезнага бобу, каб выстаяць.

Сёння вельмі часта ад розных калгасных начальнікаў можна пачуць скаргі на рост цэн, але Уладзімір на неадпаведнасць цэн не скардзіўся. Ён выказваў упэўненасць, што пры аднолькавых закупачных цэнах для калгасаў і фермераў, зямля яго пракорміць, а ён вырасціць сваіх дзяцей сапраўднымі гаспадарамі. Малады фермер ніколі не дазволіць сабе страціць да трэці ўраджаю, як часта адбываецца ў калгасах і саўгасах, не пашкодзіць зямлю неразумным гаспадараннем.

Пачатак фермерскай справе пакладзены. Можна спадзявацца, што і праз дзесятак гадоў на зямлі будзе рупліва працаваць фермер з падрослымі дзецьмі. Так паступова аднаасобнік стане цывілізаваным фермерам, які будзе упэўнены, што здольны спаўна накарміць краіну.

А. ЯКУШАЎ.

Не накручвайце на поўную шпулю!

Мы жывём у час нявысветленых з'яў. Няспынны рост цэн і адпаведна падзенне ўзроўню жыцця для нашага мозга, які дзесяцігоддзямі назіраў: цукар—0,84 р., гарэлка—4,12, кілбаса—5,60—вельмі шкодная з'ява. Галава спажыўца да высвятлення: як з'яўляюцца дзікія цэны—не прыстасавана. Але і гутаркі з загадчыцамі крам паказалі, што яны свой мозг падобнымі разважаннямі не абцяжарваюць. З размоў склалася ўражанне, што мы жывём у перавернутым не адзін дзесятак разоў свеце, так што і зараз не разабрацца, дзе неба, дзе зямля. Падумалася, што рынкавая эканоміка, аб якой марылі нашы камуністычныя кіраўнікі падчас апошніх выбараў, пакінула толькі невялічкі капыток, бо ніякага прагназавання ўзроўню попыту і спажывецкіх магчымасцей не вядзецца, а спажывец задавальняецца чым бог паслаў.

Гэта не дзіва, бо як быў наш гандаль напаўпрыватным, так і застаўся. І толькі нашы дзяржаўныя кіраўнікі могуць у Кітаі рабіць вялікія вочы ад таго, што ў камуністычнай краіне амаль увесь гандаль прыватны.

У мяне было вялікае жаданне разабрацца з біяграфіяй хаця б.. аднаго цэнніка. Толькі гутаркі з начальствам райспажыўсаюза дазволілі крышку разабрацца, адкуль усё скача.

Слухайце, спадарства! Свініна вышэйшага гатунку, якую сталі здаваць комплексы, калгасы, фермеры пасля 26 жніўня, напаўняла іх кішэні на 1322 рублі за кг. Пасля таго, як забойны цэх падрыхтаваў мяса для продажу, то яно ўжо стала па 1910 рэ. А потым яго прывезлі ў краму і выставілі для продажу, то ўжо яно—2230. Ну, не будзем здзіўляцца, што костка з кавалачкам мяса і кавалак мяса па адной цане. Бо гэта выдумка буржуеў—разбіраць тушу да дзесятка гатункаў. Нам такія цяжкасці ў забойным цэху не патрэбны. У нас проста ёсць патрэбныя людзі.

Прашу здзіўляцца наступнаму. Адзін кілаграм мяса за суткі знаходжання ў райспажыўсаюзе набывае цану 908 рублёў, а за тыя восемь-дзевяць месяцаў, што гадуецца парсюк, сельскі працаўнік атрымлівае 1322 р. Як кажуць, ну-у вельмі смешныя цэны. Адразу так і хочацца крыкнуць: «Шаноўныя сяляне! Не вязіце сваё свінчо на бойню, яно становіцца залатым. Лепш спажывец прыедзе да вас і зробіць вас багачом!» Але крычаць не трэба. За 70 год камуністычнай траскатні ўсе дэцыбелы выкарыстаны. Проста хочацца параіць кіраўнікам Белспажыўсаюза, бо ад іх ідуць накруткі ў 44% і 17%: «Рабуйце, рабуйце, але не абдзірайце як ліпку».

Для грамадства выйсце з гэтага становішча ёсць. Аднак шлях даволі цяжкі, тым болей, што большасць хварэе на млявасць і абыякавасць. Але для асобных грамадзян параду дам. Не пашкадуйце часу і збярыцеся за мясам у Віцебск, дзе яно танней на 500—600 рэ, бо менш накрутак. Атрымаеце як матэрыяльны прыбытак, так і маральнае задавальненне. Толькі едзьце хутчэй, пакуль мяса за нафту не аддалі Расіі, нашаму самаму вялікаму сябру. Разумеючы, што ў гандлі вельмі многа людзей круціцца вакол мяса, папрасіў бы: «Вы час ад часу не накручвайце на поўную шпулю».

Мікола ГАРАДОЦКІ.

Алесь КАСЦЕНЬ

ПРАДЧУВАННЕ ЗЯМЛІ

Ад Бярэсця да Ршы,
Ад Браслаўя да Гомля
На пагорках пустых
І ў нізінак гніллі
Беларус-гараджанін
Спіну сваю ломіць—
Урабляе кавалак
Прыдатнай зямлі.

Ах, браткі-беларусы,
Бетонныя вуллі
Як вам хутка абрыдлі—
І зноў да зямлі?
Тут прычына не ў тым,
Што пра голад пачулі,
І не ў тым, што буцвеюць
Калгасаў палі.

У душу пакалення,
Што выгнана з вёсак
Працаднямі пустымі
І здзекам сталіц,
Як мясцовая рунь,
Шуганула-ўзнялося
Прадчуванне-жаданне
Уласнай зямлі.

Дзе ты сам гаспадар,
І рашае твой голас,
Дзе абсяг твой нярушны,
Таўсцеюць камлі.
Памятаеце, Колас
Так сказаў красамоўна
У «Новай зямлі».

Дык звяртайся да Бога,
Вясковец і месціч,
Вартаўнік і вучоны,
І ласкі малі:
Апраўдаецца хай,
Не пракоціцца ўлегцы
Даравалнае нам
Прадчуванне зямлі.

Чакае каштоўны прыз

Аб'яднанне «Зялёная альтанка», страхавая кампанія «НІВА», Гарадоцкая філія Грамады выступаюць арганізатарамі агляду на лепшае гаспадаранне. Ягоная мэта—выяўленне лепшых гаспадароў агароднiцтва, прапаганда рацыянальных спосабаў гаспадарання, стварэнне банка насеннага матэрыялу. У аглядзе можа прыняць удзел любы жыхар раёна, які папярэдне паведаміць аргкамітэту аб удзеле і да 10 кастрычніка прадставіць матэрыял для агляду.

Агляд праводзіцца па наступных відах:

1. Самыя вялікія экземпляры бульбы і морквы, капусты і кабачкоў. Прызёры вызначаюцца па найвялікшай масе.

2. Разнастайнасць рэдкіх раслін. Улічваецца колькасць відаў на ўчастку, іх прадстаўленне на аглядзе.

3. Арыгінальнасць нарыхтовак на зіму. Прадстаўляюцца нарыхтоўкі ў закрытым выглядзе з указаннем рэцэпта.

Прызёры адзначаюцца матэрыяльнымі прызамі. Самага лепшага ўдзельніка чакае каштоўны прыз.

Адначасова прапануецца правесці выставу асенніх кветак, пачаць ствараць банк інфармацыі аб насенным матэрыяле для агародніцтва.

Агляд адбудзецца 10 кастрычніка ў ГДК г. Гарадка. Пачатак імпрэзы ў 11 гадзін.

Заяўкі аб удзеле падавайце па тэлефонах: 2-29-40—Галіне Лявонцьеўне Сталяровай, 2-17-74 —Тамары Мікалаеўне Рабавай.

ДЭМАКРАТЫЯ: НЕАБХОДНАСЦЬ І РЭАЛЬНАСЦЬ

Наменклатурныя сродкі інфармацыі зрабілі ўсё магчымае, каб у масавай свядомасці стаў замацоўвацца зняважлівы сэнс слова «дэмакрат». Праўда, сучаснай наменклатуры не хапіла цынізму, каб надаць абразлівае гучанне і паняццю дэмакратыя. У «саўковай» дэфармаванай свядомасці магчыма ствараць зусім неверагодныя ўяўленні. Тым больш, што сістэма адукацыі не вельмі заахвочвала самастойнасць мыслення, будучы вернай служкай камуністычнай мэтазгоднасці. У жыцці людзі свабоднай думкі заўсёды прыціскаліся партыйна-бюракратычнай машынай. Кампартыя абсалютызавала ўладу ў сваіх структурах, выхавала некалькі пакаленняў у палітычным невуцтве, пазбавіла грамадства механізмаў выказвання палітычнай волі.

У свой час апошнія лідэры КПСС зразумелі пачварнасць створанай таталітарнай сістэмы, яе паражэнне ў эканамічным спаборніцтве з заходнім светам, але цывілізавана рэфарміраваць сістэму не здолелі. Відавочным стаў недахоп палітычнай, ды і не толькі палітычнай, культуры. Але многіх страт, упэўнены, магчыма было пазбегнуць, калі грамадства было б палітычна адукаваным. Толькі гэта адукацыя была не патрэбна абсалютнай большасці грамадзян, бо ўсе пытанні іх жыцця вырашаліся партыйнымі бюро. Калі было інакш, то зараз не было б зняважлівага стаўлення да паняццяў «дэмакратыя», «дэмакрат», не існавала б нелегітымнай улады.

Ва ўсім цывілізаваным свеце, які забяспечыў высокі дабрабыт сваіх грамадзян, катэгорыя «дэмакратыя» адна з самых паважаных. Цывілізаванае грамадства цвёрда лічыць сябе прыхільнікамі дэмакратычных форм кіравання. За межамі былога СССР добра разумеюць, што для чалавецтва самымі лепшымі формамі дзяржаўнага будаўніцтва з'яўляюцца дэмакратычныя. І таму ёсць неабходнасць супаставіць, што неабходна для дэмакратыі і што атрымалася ў рэальнасці.

Перш за ўсё трэба высветліць, што мы разумеем пад гэтым паняццем. Вельмі часта мы спрачаемся на розных мовах, дастаткова нагадаць такія паняцці, як патрыятызм і нацыяналізм або шавінізм і інтэрнацыяналізм. У слоўніку Ожагава: «Дэмакратыя— палітычны лад, заснаваны на прызнанні прынцыпаў народаўладдзя, свабоды і праў грамадзян. Дэмакрат —прыхільнік дэмакратыі». З гэтага азначэння зразумела, што ўяўляе сабой дэмакратыя і каго лічыць дэмакратам. Відавочна, што адукаваны чалавек не будзе зняважліва вымаўляць: «Дэмакрат». Крытычны сэнс слоў болей падыходзіць для ацэнкі дзейнасці сучасных уладных структур, якія пад час апошніх выбараў кляліся, што любяць дэмакратыю, але калі авалодалі ўладай, пра клятвы забыліся.

Спадзяюся, чытачы разумеюць, што дэмакратычны лад пабудаваны на прынцыпах народаўладдзя, калі самі грамадзяне альтэрнатыўна выбіраюць уладу, калі ў іх ёсць механізмы кантролю за ўладай, калі яны валодаюць эканамічнымі, палітычнымі, культурнымі свабодамі й ўсе роўныя перад законам. Зразумела, гэтыя прынцыпы не працавалі ў гады камуністычнага панавання. Ва ўладзе знаходзіліся тыя, каго прызначыла вузкае партыйнае кола. Выбарчыя камісіі, пад рытуальныя сто... грам, засведчвалі, што 99,99% выбаршчыкаў падтрымліваюць дэпутатаў, прызначаных партыйнымі камітэтамі. Адсутнічалі законы, якія дазвалялі б грамадзянам ствараць палітычныя аб'яднанні. У Канстытуцыі быў замацаваны артыкул аб нябесным прызначэнні КПСС. Усе грамадзяне павінны былі працаваць на прадпрыемствах дзяржаўнай уласнасці, выконваць вытворчыя планы партыі. Пад прыкрыццём ідэі зліцця нацый у савецкі народ, мэтанакіравана вынішчаліся патрыятычныя пачуцці беларусаў, украінцаў, летувісаў і г. д., асіміляваліся нацыянальныя культуры. У спрэчках паміж грамадзянамі і ўладай (непасрэдным кіраўніцтвам, супрацоўнікамі міліцыі, партыйнымі бонзамі) перамога звычайна была на баку ўладароў. У народзе хадзіла прымаўка: «Той праў, у каго больш праў».

Пры адсутнасці дэмакратычных свабодаў таталітарны лад усё больш прайграваў дэмакратычным краінам Захаду. Толькі штогадовыя мільярдныя долaравыя даходы ад нафты, газу ды йншай сыравіны дазвалялі ствараць ураджанне аднoснага дабрабыту ў сталіцах, абласных гарадах, бо там асядалі асноўныя датацыі з бюджэту. У свой час Ленін заўважыў, што галоўнае для перамогі новай фармацыі—гэта большая прадукцыйнасць працы, бо толькі тады сацыялізм пераможа капіталізм, калі створыць больш высокую аддачу ад працы. На 70-м годзе кастрычніцкага перавароту яна ў прамысловасці склала 50%, а ў сельскагаспадарчай вытворчасці—22% ад прадукцыйнасці працы ў ЗША. Адзін амерыканскі фермер даваў столькі прадукцыі, колькі пяць нашых калгаснікаў. Зусім розныя ўзроўні жыцця склаліся ў краінах-суседзях, падзеленых межамі сацыялістычнага ладу: у ФРГ і ГДР, Паўднёвай Карэі і КНДР, у Фінляндыі і Карэліі. Нават кубінская эміграцыя ў Фларыдзе жыве значна лепш, чым кастраўская Куба. Усё гэта шырока вядомыя факты. Зразумелым стаў усеабдымны крызіс камуністычнай сістэмы, які ад грамадства быў прыкрыты штодзённай прапагандай моцнай ідэалагічнай машыны. Стала бачна, што абяцанкі бальшавікоў даць: зямлю— сялянам, фабрыкі—рабочым, уладу—Саветам, мір —народам, так і засталіся абяцанкамі-цацанкамі для іх нашчадкаў. Стала ясна, што некантралюемая ўлада, страціўшы стымул для развіцця, паразітуе на працы народа. Само грамадства ператварылася ў натоўп, якім магчыма лёгка маніпуліраваць, але ад якога нельга чакаць высокапрадукцыйнай працы. Наспела неабходнасць дэмакратычных рэформ, пабудовы прававой дзяржавы. Гэта стала неабходнай умовай абуджэння народа, сярод якога ўсё больш распаўсюджваліся апатыя і алкагалізм.

(Заканчэнне будзе)

Леанід ҐАРАВЫ.

Ці раяцца Саветы?

Парадокс нашага часу заключаецца ў тым, што мы маем уладу дзяржавы, якая знікла. Савецкая наменклатура, якая ўзяла ўладу ў свае рукі пад час апошніх выбараў, і сёння разглядаецца ПКБ вяршыняй народаўладдзя. Але практыка сведчыць, што інтарэсы савецкай улады і народа—цяжка параўнальныя рэчы. Да таго ж абяцанкі цяперашніх дэпутатаў вывучаць патрэбы выбаршчыкаў дзейнічаць у духу галоснасці, так і засталіся словамі.

Гарадоцкая філія Грамады, якая ўтварылася праз год пасля выбараў, зрабіла шэраг захадаў, каб у нас выконвалася дзеючае заканадаўства аб галоснасці дзеянняў мясцовай улады, справаздачнасці дэпутатаў перад выбаршчыкамі. Нашы прапановы грунтаваліся на падставе Закона «Аб мясцовым самакіраванні», паводле якога Саветы павінны дзейнічаць галосна і з улікам грамадскай думкі. А таксама арт. 22 Закона «Аб статусе народнага дэпутата мясцовага Савета...»: «Народны дэпутат перыядычна, не меней двух разоў у год, абавязаны мець справаздачу перад выбаршчыкамі акругі...»

Але сучасныя ўлады глухія да гэтых патрабаванняў заканадаўства. Пасля неаднаразовых вусных і пісьмовых зваротаў да выканаўчых улад горада і раёна, звярнуліся ў пракуратуру, якая мусіць наглядаць за выкананнем законаў. Атрыманы 16 кастрычніка 1992 года адказ варты ўвагі. Пракурор раёна В. Струкаў піша: «...мною сделано напоминание председателю Городокского городского Совета народных депутатов Николашину С. П. о необходимости активизации работы районного (??) Совета народных депутатов в плане ежегодных отчетов депутатов перед избирателями. Николашин С. П. сообщил, что в конце нынешнего года во всех местных Советах района (??) будет осуществляться работа по отчету депутатов перед своими избирателями.»

Не будзем звяртаць асаблівую ўвагу на тое, што адказ дадзены на мове замежнай краіны, што зняважаны нашы патрыятычныя пачуцці самой пракуратурай, якой не грэх паназіраць за выкананнем Закона аб мовах. Чаго ў нас толькі не бывае! Але з таго часу прайшоў амаль год. Як «осуществляется» дадзеная работа мясцовай улады, лепш ацаніць выбаршчыкам.

Л. АНТАНОВІЧ.

Партыя ўзважаных падыходаў

Беларуская Сацыял-Дэмакратычная Грамада (БСДГ)—левацэнтрысцкая партыя парламенцкага тыпу, партыя гуманістычных традыцый і прынцыпаў, партыя, якая арыентуецца на агульначалавечыя каштоўнасці, партыя нацыянальнай згоды і грамадзянскага міру, абароны правоў і свабод чалавека, партыя адраджэння нацыянальнай свядомасці, павагі да правоў іншых нацыянальнасцяў, партыя узважаных падыходаў, партыя рэформаў, цывілізаваных і негвалтоўных метадаў дзейнасці, партыя дыялогу з усімі дэмакратычнымі сіламі.

Мэтаю Грамады з'яўляецца стварэнне сацыяльна-эканамічнай сістэмы, якая забяспечыць чалавеку заможнае, поўнае сэнсу жыццё на аснове наступных прынцыпаў:

—**свабоды**, якая разумеецца як права чалавека самому прымаць рашэнні, якія не чыняць шкоды іншым людзям, як права грамадства і народа самім вызначаць свой лёс;

—**роўнасці**, якая грунтуецца на прызнанні таго, што ўсе людзі роўныя ў сваіх правах і не павінны размяжоўвацца паводле класавых, расавых, нацыянальных і рэлігійных адзнак;

—**салідарнасці**, якая ажыццяўляецца праз супрацоўніцтва паміж асобнымі грамадзянамі і рознымі групамі грамадзян і аднаўляе гвалт у дасягненні сацыяльных і палітычных мэтаў;

—**дэмакратыі**, якая прызнае крыніцаю ўлады грамадзян і народ;

—**прыярытэту права**, калі кіраванне грамадствам і дачыненні паміж людзьмі грунтуюцца на юрыдычных законах, якія з'яўляюцца выяўленнем волі грамадства і служаць яго інтарэсам.

Партыя беларускіх сацыял-дэмакратаў сёння імкнецца выконваць тры функцыі: ліберальную, уласна сацыял-дэмакратычную і патрыятычную.

Ліберальная функцыя Грамады заключаецца ў тым, што мы бяром дзейсны ўдзел у лібералізацыі эканамічнага жыцця краіны.

Як сацыял-дэмакраты, мы адначасова выказваемся за абарону інтарэсаў і правоў чалавека разумовай і фізічнай працы. Мы бяром дзейсны ўдзел у дэмакратызацыі грамадства, баронім палітычныя, эканамічныя культурныя і экалагічныя правы чалавека.

Патрыятычная функцыя Грамады ў тым, што мы абараняем суверэнныя правы народа Беларусі, Беларускай дзяржавы, яе незалежнасці і нейтральнасці.

Беларуская Сацыял-Дэмакратычная Грамада дзейнічае на прынцыпах:

—раўнапраўя ўсіх сяброў Грамады;

—выбарнасці ўсіх кіруючых партыйных органаў;

—справаздачнасці выбарных органаў;

—галоснасці ў рабоце арганізацый Грамады і яе выбарных органаў усіх узроўняў;

—гарантыі правоў меншасці ў Грамадзе, у тым ліку і шляхам стварэння фракцый.

Сябрам БСДГ можа быць любы грамадзянін Рэспублікі Беларусь незалежна ад прафесіі ды сацыяльнага становішча, нацыянальнай прыналежнасці, веравызнання, які дасягнуў 18-гадовага ўзросту, не належыць да іншых палітычных партый.

Сяброўства ў Грамадзе несумяшчальнае з экстрэмізмам, з прапагандай таталітарызму, нацыянальнай і класавай выключнасці, з рэлігійнай і ідэйнай нецярпімасцю.

Дадатковую інфармацыю пра БСДГ можна атрымаць у штабкватэры партыі: **220026, Менск, Партызанскі праспект, 83—53, тэл. 46-46-91, лісты можна слаць на адрас: 220026, Менск а/с 129.**

Янка КУПАЛА

БЕЛАРУШЧЫНА

Сотні лет, непрыяцелем-братам прыбітая,
Зарастаючы зеллем чужым, як лазой сенажаць,
Ты ляжала няпамяці пылам пакрытая,
А народ твой быў змушан маўчаць і табой
пагарджаць.

І круцілі цябе, як каму падабалася,
Кожны строіў, наводзіў цябе на свой строй,
на свой лад:
Ажно часам жальба, як кляцьба разлягалася,
Ды нячутай ляцела, уміраючы, у грудзі назад.

Спаў народ, і ты спала, і ворагі верылі,
Што ніхто не разбудзіць цябе, што заснула навек.
І дзялілі цябе, усімі мерамі мерылі,
Што памерла ўжо ты,—не адзін так казаў чалавек.

Час ішоў. К жыццю новаму клікі пачуліся;
Усе народы паўсталі на бітву за правы свае.
Ты—як спала—ускрэсла, твае дзеці прачнуліся,
Твой народ, ты сама ўсталі новае строіць жыццё.

І цяпер хоць прыблудаў даносы ў ход пушчаны,
Хоць пад правы твае падрываецца шмат хто,
як крот,—
Як жыла і жывеш, будзеш жыць, Беларушчына:
Зразумеў і ўспомніў цябе твой мільённы народ.

Сціхнуць віхры, заціхне пара непагодная,
Сілы грозныя ўстануць, акрэпнуць к другому
жыццю;
Панясуцца, як звон, песні вольныя, родныя,
Апяваючы долю, нядолю народу, тваю.

ІМЯ, ВАРТАЕ ПАМЯЦІ

Ці знаў хто з вас, браткі, Тараса,
Што палясоўшчыкам служыў?
На Пуцявішчы, у Панаса,
Ён там ля лазні блізка жыў.

Спадзяюся, што чытачы пазналі першыя радкі знакамітай паэмы «Тарас на Парнасе». А калі пазналі, то ўспомнілі, што ў нашы школьныя гады гэты твор лічыўся ананімным. Не адзін дзесятак даследчыкаў літаратурнай спадчыны спрабаваў устанавіць аўтара паэмы, бо ананімнасць не азначае, што ў твора не было аўтара. Найбольш грунтоўна дадзеную праблему даследаваў Генадзь Кісялёў, які не адно дзесяцігоддзе шукаў аўтара «Тараса...»

Папярэднія даследаванні паказалі, што аўтара трэба знаходзіць сярод студэнтаў Горы-Горацкага земляробчага інстытута, якія карысталіся віцебска-полацкай гаворкай. Аднойчы ў 1963 годзе Максім Лужанін у гутарцы з Кісялёвым заўважыў, што яго выкладчык Міхаіл Піатуховіч у 20-я гады сцвярджаў, што мае збор сшыткаў Аляксандра Рапіскага, дзе знаходзіцца рукапіс «Тараса на Парнасе» з адзнакай аб аўтары—Канстанціне Вераніцыне. Далейшае развіццё падзей варта прыгодніцкага апісання. Пошукі Кісялёвым архіва Піатуховіча вынікаў не далі, бо рэпрэсіі 30-х гадоў і знішчэнні Другой сусветнай вайны не шкадавалі ні людзей, ні архіваў. Пачаўся пошук рэальнага існавання Канстанціна Вераніцына, доўгая праца з архіўнымі матэрыяламі XIX стагоддзя, высвятленне пытання: Вераніцын—гэта псеўданім або прозвішча?

Першым ключом да разгадкі тайны Вераніцына стаў «Журнал міністэрства дзяржаўнага імушчаства» за 1864 год, дзе быў змешчан артыкул: «Чым займаюцца студэнты былога Горы-Горацкага земляробчага інстытута?». У ім паведамлялася, што былы выпускнік Канстанцін Вераніцын з 15 лютага 1863 г. працуе выкладчыкам гісторыі, геаграфіі, прыродазнаўства Маладзечанскай настаўніцкай гімназіі. Заўважу, што выклікае павагу клопат пра былых студэнтаў інстытута, калі яны не знікаюць з поля зроку сваёй «альма матэр», калі іх імёны засталіся для гісторыі.

Шмат было праведзена працы Генадзем Кісялёвым, пакуль стала больш-менш вядома біяграфія Канстанціна Вераніцына.

Коратка жыццяпіс выглядае так. Канстанцін Васільеў (Вераніцын) нарадзіўся ў 1834 годзе ў сям'і прыгоннага селяніна Васільева ў вёсцы Астраўляны Гарадоцкага раёна. Уладальнік прыгонных сялян штабс-ротмістр Бондараў паспрыяў, каб Канстанцін законны Гарадоцкае прыхадское вучылішча, а потым у 1845-54 гадах вучыўся ў Віцебскай гімназіі. Кісялёў знайшоў дакументы Гарадоцкай гарадской думы ад 4.09.1851 з рашэннем № 484 аб прылічэнні Канстанціна Васільева да мяшчан і абранні ім прозвішча—Вераніцын.

Пасля заканчэння Віцебскай гімназіі Вераніцын (Васільеў) паступіў у Пецярбургскую медыка-хірургічную акадэмію. Пад час вучобы там ён, магчыма, быў знаёмы з літаратарамі і крытыкамі, вобразы якіх потым апісаў у «Тарасе...» Пасля выключэння з акадэміі ў 1854 годзе ён жыў у Гарадоцкім раёне, дзе у 1856 годзе, перад паступленнем у Горы-Горацкі інстытут, хутчэй за ўсё і была напісана славутая паэма. Закончыўшы інстытут, Вераніцын некаторы час працаваў па спецыяльнасці, пакуль цяжка не захварэў. Затым працаваў у Маладзечна, колькі дазваляла здароўе. Дзесьці ў 1874-79 гадах ён пражываў у Полацку, ажаніўся з удавою губернскага сакратара Елізаветай Аляксееўнай Поль. З лютага 1881 года пачаў працу ў дэпартаменце чыгуначных дарог Пецярбурга, дзе яшчэ ў 1901-03 гадах працаваў стацкім саветнікам. Памёр да 1907 года, бо ў той год ягоная жонка ўжо атрымлівала дапамогу.

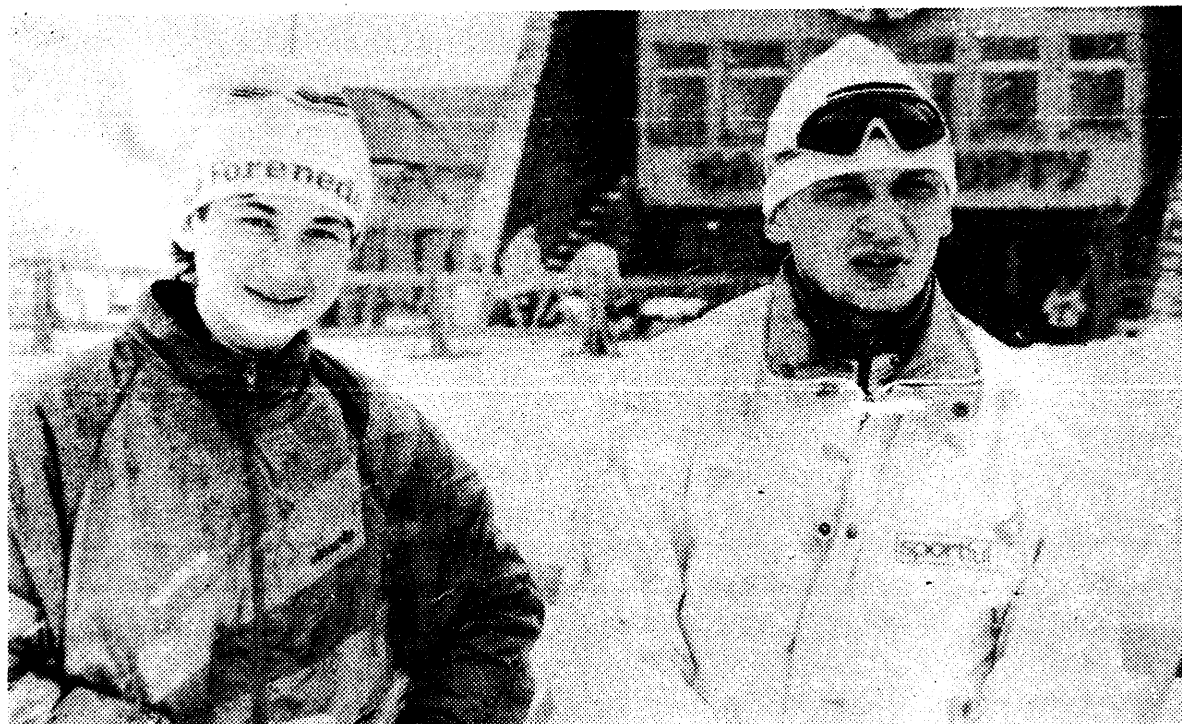
Кісялёў справядліва заўважыў пасля сваіх шматгадовых пошукаў, што для афіцыйнага прызнання аўтарства Канстанціна Вераніцына вельмі пажадана атрымаць дакументальнае сведчанне літаратурнай працы Вераніцына. Але, што вельмі праблематычна пасля усіх рэвалюцый і войнаў, магчыма апеляваць толькі да тых вядомых фактаў, што вучні Віцебскай гімназіі ў 50-х гадах мінулага стагоддзя актыўна займаліся літаратурнай дзейнасцю—пісалі конкурсныя сачыненні і апавяданні аб культуры края; Канстанцін Вераніцын меў добрыя і выдатныя адзнакі па лацінскай, нямецкай, французскай мовах, а падчас вучобы ў Горы-Горацкім інстытуце быў першы ў спісах студэнтаў. Магчыма выказаць гіпотэзу, што цяжкая хвароба і складанае матэрыяльнае становішча не дазволілі яму прадоўжыць літаратурную творчасць.

У наш час будуецца беларуская дзяржаўнасць, пакрыху абуджаецца гістарычная памяць. Дзяржава павінна ў назвах вуліц, плошчаў, праспектаў імкнуцца захаваць гістарычную памяць нацыі, каб не знішчыць сведчанні мінулага, ушанаваць імёны славутых землякоў, годнасць якіх пацвердзіў час.

Зараз грамадская свядомасць яшчэ не поўнасцю падрыхтавана да вяртання гістарычнай спадчыны, але пройдзе час і большасць будзе перакананa: імя нашага земляка Вераніцына вартае назвы цэнтральнай вуліцы Гарадка. Пройдзе час і стане відавочным, што лепшым помнікам павінен быць не дзядзька з паднятай рукой, а помнік неўміручаму твору беларусаў «Тарас на Парнасе».

Л. Гаравы паводле артыкула Г. Кісялёва «Хто аўтар!», «Нёман» № 8, 1978 г.

Поспехаў у Лілехамеры!

—Віктар, жаданне ўзяць інтэрв'ю ўзнікла яшчэ зімой, калі па каналу «Астанкіна» ішла трансляцыя лыжнага чэмпіяната свету ў Фалуне і была магчымасць убачыць зборную Беларусі, якая няпрэнна выступала на спаборніцтвах. І таму першае пытанне аб чэмпіянаце свету. Як Вы ацэньваеце вынікі стартаў у Фалуне?

—Сапраўды, гэта быў першы чэмпіянат свету па лыжах, на якім Беларусь выступала самастойнай камандай. Прычым, лічу, у меру сваіх магчымасцей. Сярод каманд былога Саюза мы занялі ў эстафеце другое месца, а агульнае—сёмае. Калі ў камандзе была б крышку больш доўгая запасная лава, то маглі б пазмагацца і за пятае месца, якое дае значныя фінансавыя прыбыткі. У індывідуальных гонках мы на роўных спаборнічалі са спартсменамі Садружнасці. Толькі Смірноў быў значна мацней былых сяброў па зборнай Саюза, бо ў апошні час вёў усю падрыхтоўку ў Швецыі. У цэлым беларускія лыжнікі Плаксуноў, Гарбачоў, Абухоў і я здолелі скласці добрую канкурэнцыю не толькі гоншчыкам Садружнасці, але і вядучым лыжнікам свету. Праўда, змаганне за залатыя медалі патрабуе значна большай падрыхтаванасці, як людзей, так і ўсёй матэрыяльнай базы. Але пакаленне спартсменаў, якое раней рыхтавалася ў розных камандах былога Саюза, дастойна прадстаўляе Беларусь за мяжой.

—Якія Вашы асабістыя рэзультаты на апошнім чэмпіянаце свету?

—Я стартаваў ва ўсіх—ад 10 да 50 км—пяці гонках, якія праходзілі праз дзень. Лепшы вынік паказаў на 30 км, дзе заняў 20 месца сярод амаль сотні лыжнікаў свету. Наперадзе са спартсменаў СНД былі Смірноў і Бадамшын.

—Аматары лыжных гонак здаўна назіраюць за Вашымі стартамі. Нагадайце чытачам асноўныя этапы свайго спартыўнага жыцця.

—Удзельнічаць у лыжных спаборніцтвах я пачаў ў Гарадку пад кіраўніцтвам Аляксандра Кухарэнкі. Першы поспех прыйшоў у 1982 годзе на Спартакіядзе народаў СССР. Сярод юніёраў у гонцы на 20 км заваяваў бронзавы медаль. Толькі потым, цяпер ужо разумею, стаў сур'ёзна займацца лыжамі. Спартыўнае жыццё праходзіла ў розных зборных камандах рэспублікі і былога Саюза. Лепшыя вынікі паказаў зімой 1991 года. У сакавіку на чэмпіянаце СССР выйграў «золата» на 15 км, а перад гэтым у лютым на Універсіядзе ў Японіі быў першым на 30 км. Потым—спроба прабіцца ў зборную каманду Садружнасці на алімпіяду ў Альбервілі, але як зачараваны, на ўсіх стартах займаў 8-е месца. Знікненне Саюза, абвяшчэнне незалежнасці Беларусі адкрылі магчымасць прадоўжыць удзел у спаборніцтвах.

Мара кожнага спартсмена—удзел у алімпійскіх гульнях. Упершыню зборная Беларусі будзе самастойна прадстаўлена на алімпіядзе ў нарвежскім Лілеехамеры. Як ідзе падрыхтоўка да Алімпіяды?

—Падрыхтоўка вядзецца традыцыйна. Пасля заканчэння красавіцкага «Палярнага кубка» ў Скандынавіі быў месячны адпачынак, а з траўня пачалася агульная падрыхтоўка. Яна ў асноўным вядзецца ў Раўбічах: шэсць дзён двухразовых трэніровак, тыднёвы аб'ём працы—каля 300 км. Вопыт дазваляе рэгуляваць нагрузку, не падаўляючы арганізм вялікай работай. У верасні павінны выехаць да два тыдні ў Аўстрыю, у кастрычніку будзе збор на Поўначы Расіі. Далейшыя планы падрыхтоўкі, у адрозненне ад расійскіх лыжнікаў, яшчэ дакладна не вызначаны. Але ў іх будуць старты Кубка свету і адборачныя гонкі ў каманду краіны.

—Удзел у розных камандах дазволіў Вам убачыць шмат краін свету: Германію, Швецыю, Фінляндыю, Японію і іншыя. У чым галоўнае адрозненне заходняга жыцця ад нашага?

—Коратка: там—лепш. За мяжой чалавек працуе і ведае, што яго праца будзе адпаведна аплачана, што калі ён добра работае, то ў яго амаль няма праблем. Жыццё арганізавана рацыянальна—большасць імкнецца працаваць якасна.

—Вы амаль усё свае свядомае жыццё аддалі лыжнаму спорту. Ці пайшлі б Вы гэтым шляхам, калі магчыма было б усё пачаць спачатку?

—Ведаеце, калі і не дасягнеш вялікіх вынікаў у спорце, то ўсё роўна варта пры магчымасці здароўя заняцца спортам. Да 22—23 год ён толькі на карысць і асобе, і краіне. Вы паглядзіце, як на Захадзе развіты студэнцкі спорт, колькі там розных спаборніцтваў! І займаюцца не толькі дзеля вялікіх перамог. Наогул, спорт у нас даваў адзіную магчымасць да трыццаці год забяспечыць нармальную будучыню. Можна сказаць, я гэтую магчымасць выкарыстаў, чаго жадаў бы і іншым.

—Як склалася Ваша сямейнае жыццё?

—У нас спартыўная сям'я. Святлана, мая жонка, таксама ўваходзіць у зборную каманду Беларусі па лыжных гонках, удзельнічала ў чэмпіянаце свету ў Фалуне. На зборах і спаборніцтвах мы амаль заўсёды разам, нам лягчэй разумець адзін аднаго. На жаль, наша спартыўнае жыццё не дазваляе ўдзяляць патрэбны час выхаванню сына, які з трох месяцаў выхоўваецца ў маіх бацькоў. У сталіцы маем двухпакаёвую кватэру, машыну, якую нядаўна спрабавалі ўгнаць (гэта, відаць, лёс многіх спартсменаў). Але ўсё ж міліцыя знайшла. Праблемы бытуць тыя ж самыя, што і ва ўсіх. Каб выехаць на ўборку бульбы ў Гарадок, прыйшлося купіць дзве каністры бензіну за 40 тысяч руб.

—Будзем спадзявацца, што цяжкасці пераходнага часу не перашкодзяць зборнай камандзе Беларусі дастойна выступіць на алімпіядзе ў Лілехамеры. Мы жадаем поспехаў Вам і Святлане! Няхай усё ў Вас будзе добра!

Гутарыў Л. АНТАНОВІЧ.

На здымку: Святлана і Віктар Камоцкія на чарговых зборах.

Не толькі цытаты

Іронія лёсу або...

ВІЦЬБІЧЫ ВИТЬБИЧИ
ГОРОДСКАЯ ГАЗЕТА
СУББОТА, 11 СЕНТЯБРЯ 1993 г. № 105 (339)

БИРЖА НОВОСТЕЙ
Подписка-94: первый квартал
Будем по-прежнему вместе
Тихие радости «змагароў» за «незалежны кавалак кілбасы»
Уж сколько раз твердили миру...

Перад Вамі, шаноўны чытач, частка паласы адной з віцебскіх газетаў.

У публікацыі злева бэсцяць на чым свет стаіць дэмакратаў, якія пасмелі 8 верасня выйсці на пляц Волі, каб адзначыць святочны День беларускае вайсковае славы. Побач, у рэкламным матэрыяле пад шматабяцальным загалоўкам рэдакцыя высцілаецца саломкаю перад падпісчыкамі.

Гэтыя дзве заметкі апынуліся поруч, пэўна, па іроніі лёсу. Што з гэтага атрымалася, можна пабачыць, параўнаўшы цытаты з абодвух артыкулаў.

«Посему стражи порядка могли бы препроводить «змагароў» да «нашчадкаў» в нужное место. Можно было бы хоть в тот лесок, под той же Оршей...» (а чаму не адразу ў тыя ж Курапаты!— Б. Х.)

«Давайте снова оставаться вместе (дзе, у тым ляску!— Б. Х), давайте помогать друг другу не только выжить, но и жить по правде, по совести. Считаем, что дороже этого нет ничего».

«Вот бы и вам, родимые, выкатить на «пляц Волі» бочку баварского пива (или организовать продажу обносков «second hand»). Глядишь, и толпа собралась бы погуще».

«Мы постоянно думаем о наших читателях и стремимся держать в поле зрения ваши проблемы, ваши требования, ваши интересы».

Барыс ХАНОН.

Пасля «вялікай» падзеі

Гэй! Бей гучней у тамтамы!

«Народ Беларусі! Ты зайшоў зусім не ў той бок. Нацыяналісты талерантных беларусаў адурылі. Мы павядзем цябе верным шляхам!».

Моцнымі воплескамі гадамі напрактыкаваўшыхся далоней аматары бальшавіцкага выбару адабралі гэтыя і падобныя на іх спічы. Ішоў найвялікшы Кангрэс, што ўсім сходзікам і з'ездзікам сапраўднае Кангрэсішча. Лагодная ўсмешка не сыходзіла з твара сяброў, што наехалі з «белакаменнай». У перапынках яны паментарску пахлопвалі па плячах туземных правадыроў: «Верным шляхам крочыце, таварышы. Будзе вам вялі-ікая дзяржава. Аднавім матухну-Расею. Кавалак кілбасы будзе моцна адцягваць кішэнь беларуса...». Мясцовыя аднадумцы, як лялькі тэатра марыянетак, у такт ківалі галовамі: «Так, так, так...».

У час паседжання бабулькі сталага ўзросту раз за разам моцна падштурхоўвалі ў бок журналістаў, якія не паспявалі ўсхоквацъ разам з залай, не разумелі геніяльнасці чарговай банальнасці. Бабкі пільна дапытваліся: «Чаму Вы не пляскаеце ў далоні, можа, вы бэнээфаўцы?».

Кіраўнік вялікай камісіі па барацьбе з дробнымі хабарнікамі выдаў самую геніяльную прамову: «У нас сканаў Саюз, у нас ён і адродзіцца!». Ну што можа быць большым бальзамам на пакрыўджаную свядомасць пэкабістаў? «Гайда, таварішчы, у хатку I з'езда РСДРП. Тут запусцім хаду часу ў адваротным напрамку».

З вялікім майстэрствам перад «кангрэсменамі» выканаў стойку на галаве лідэр усеабдымнага пенсіянерскага народнага руху. Ён пад расчуленне залы заявіў, што беларусы павінны лічыць гадамі небачанага росквіту суверэнітэту гады татальнай русіфікацыі, гады падабцаснага існавання нацыі.

Шумелі, добра шумелі аднадумцы. Больш і больш вузкімі ад задавальнення станавіліся вочы запрошаных паслядоўнікаў «вялікіх ідэй чучхе». «Карашо! Карашо! Рысам мы вас падтрымаем»,—думалі прадстаўнікі паўднёвага пояса камунізму.

Адшумеў кангрэс, адышоў у гісторыю, як восеньскае лісце.

Потым з падкормленай прэсы можна было даведацца, што адсутнасць «Марса» ў вясковых крамах вельмі перашкаджае дасягненню рэкордных надояў і таму зусім не правы грамадоўцы, якія пікетавалі вялікую сходку. «І чаму яны не пікетавалі кангрэс увесь час?»—хваравіта выказваўся аўтар падкормленага друку, вельмі зніжаючы пафас апісання гістарычнай падзеі.

Шаноўны аўтар! Калі дарослыя дзядзькі кідаюцца ў дзяцінства, выклікаючы тамтамамі дух мінуўшчыны, то хай гэтым цешацца. Адбіраць цацку не трэба, але і зброю такім «дзеткам» даваць небяспечна.

Міхась ЛАГОР.

Ласіны, міні, дэкальтэ...

Што апранаць дзецям у школу? Форму ці «цывільнае»? Праблема гэтая дарослымі дзядзькамі з народнай адукацыі вырашана. Строгіх правілаў нашэння адзення ўжо не існуе. А вось што адзяваць настаўнікам, ці, дакладней настаўніцам, каб не выклікаць гнеў адміністрацыі?—пытанне адкрытае.

У адной з ускраінных віцебскіх школаў пасля скаргі бацькоў на «занадта кароткае» і «моцна дэкальтаванае» адзенне настаўніцы іхных дзетак, таварыш дырэктар забараніла насіць падобную вопратку.

Дарэчы, нядаўні папярэднік школьнай кіраўнічкі не дазваляў маладым педагогам надзяваць ласіны.

Н. ПРЫСУТНЫ.

Свет вакол нас

● Упершыню пасля знікнення СССР на тэрыторыі Апостальскага ўпраўлення Казахстана з'явіўся новы касцёл. Храм у Асорным, збудаваны ў асноўным за сродкі тамтэйшых католікаў, у прысутнасці тысячы вернікаў асвяціў біскуп Казахстана і Сярэдняй Азіі Ян Павел Ленга.

● За апошнія тыдні зноў рэзка ўзрос курс долара ў Польшчы. Падаражэлі й іншыя валюты.

● Паводле дадзеных ААН насельніцтва Зямлі дасягнула 5,6 мільярда чалавек.

● Ва ўсходняй Нямеччыне дзейнічае «Камітэт дзеля вольнай ГДР і аднаўлення сцяны». З умоваю, што яна «павінна быць на тры метры вышэй» зруйнаванай.

Паводле паведамленняў заходніх мас медыяў падрыхтаваў

М. МАРУДАЎ.

З архіваў

«Бухгалтэрыя» смерці

Помнік ахвярам гітлераўскага фашызму ў Віцебску.

Фотаздымак **А. ЛАКОТКІ.**

Мы працягваем друкаваць спісы вязняў Віцебскай гарадской турмы СД. Пачатак—у «Выбары» №№ 17—22, 25, 26, 30. Спісы друкуюцца паводле дакумента «Рэгістрацыйны журнал асоб, арыштаваных СД», які вёўся на нямецкай мове і ахоплівае перыяд з чэрвеня па снежань 1942 года. Мы імкнёмся максімальна перадаць асаблівасці арыгінала.

Непаслядоўнасць дат ды недакладнасць некаторай іншай інфармацыі, якія сустракаюцца ў спісе, тлумачацца тым, што менавіта так яны пададзены ў дакуменце. У якіхсьці імёнах і прозвішчах вязняў магчымыя скажэнні ў выніку падвоенага перакладу—з рускай мовы на нямецкую і наадварот, а таксама з-за асаблівасцяў рукапіснага арыгінала.

Рэдакцыя выказвае шчырую падзяку супрацоўнікам Віцебскага абласнога архіва за дадзены дакумент.

Тетрадь № 8

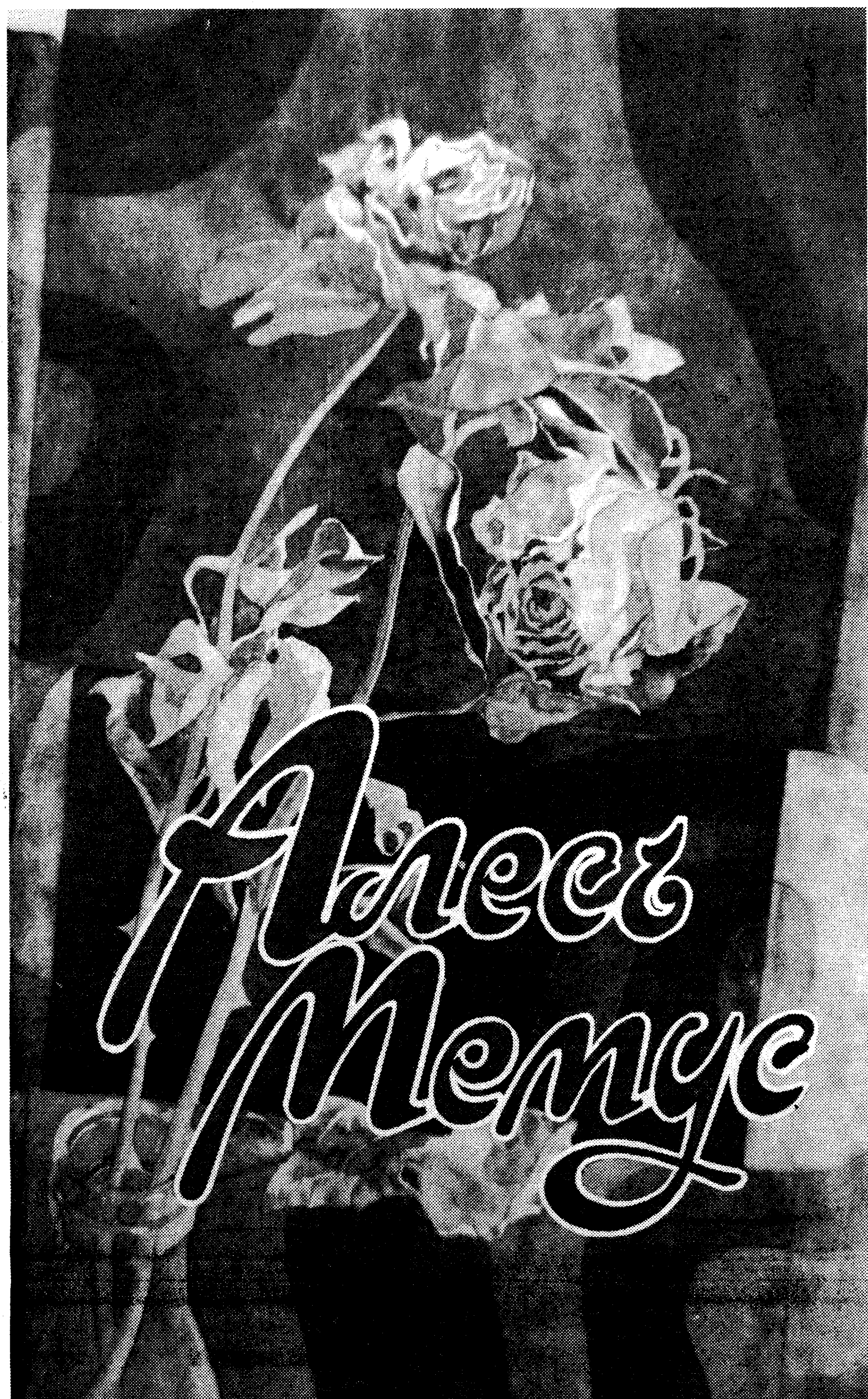
Фонд 2155, опись 2, дело 5

Прибытие	Убытие	Номер арестованного	Номер камеры	Фамилия, имя	Кто доставил, арестовал
				13.7.42.	
1		2808	12	Ромжицкая Гинда	
1		2804	15	Каспирович Сильвестр	
1		2805	15	Ширей Петр	
1		2802	65	Лапинч Горис	
1		2803	81	Гоумчит Виктор	
	1	2716	96	Ярошевич Симон	
	1	1717	87	Шалецкий Адам	
	1	1721	85	Ворса Штедян	
	1	1722	86	Вороука Иван	
	1	2117	96	Милашевский Мариан	
1		2809	77	Радкевич Игнат	
	1	2761	15	Нарейко Феликионт	СД
1		2811	45	Дабичин Виктор	3 пол. уч.
				14.7.42	
	1	2181	40	Ринорчина Зина	СД
	1	2470	73	Шилов Константин	СД
	1	2471	73	Новиков Иван	СД
	1	2472	73	Кузьмин Сергей	СД
	1	2810	40	Малиновская Евгения	СД
	1	2287	60	Шайнуешла Зифрия	СД
	1	2503	94	Мельгус Стефан	СД
	1	2166	31	Сусдолов Сергей	СД
1		2812	20	Стренкевич Иван	СД
1		2813	15	Панцевич Владим.	СД
1		2814	14	Паниссов Тенка	СД
	1	2751	90	Садовская София	СД
	1	2752	88	Лапковская Станислава	СД
1		2815	26	Новик Николай	из больницы
	1	2775	15	Рябиков Григорий	СД
1		2816	90	Рибчинск Галина	СД
1		2817	90	Суханова Мария	3 пол. уч.
	1	2809	77	Радкевич Игнат	
1		2818		Толстый Антон	
1		2819		Шитович Павел	3 пол. уч.
1		2820		Карбовский Франц	3 пол. уч.
1		2821		Карбовский Стефан	3 пол. уч.
1		2822		Добнар Вацлав	3 пол. уч.
1		2823		Ивашина Евгения	СД
1		2824		Халесов Иван	3 пол. уч.
1		2825		Рябов Павел	2 пол. уч.
1		2826		Новиков Петр	2 пол. уч.
1		2827		Мехинек Александр	крим. пол.
1		2828		Барковский Антон	крим. пол.
1		2829		Кароль Николай	крим. пол.
				15.7.42	
1		2830	де	Вык Бернад Лайзар	5 пол. уч.
1		2831	д	Солодкова Паша	5 пол. уч.
1		2832		Масальский Петр	СД
1		2833		Файнберг Абрам	СД
	1	1803	70	Вешлев Виктор	СД
	1	2577	91	Мынковский Станислав	СД
	1	869	74	Шиханцов Дорофей	в суд
	1	2391	87	Бонер Янкель	умер
	1	2297	88	Сазонова Эмилия	СД
	1	2372	65	Колтунов Александр	СД
	1	2373	77	Минкевич Влади	СД
	1	1661	92	Орлов Геннадий	СД
	1	1651	41	Гриб Петр	СД
	1	1660	93	Гулагин Григорий	СД
1		2834	15	Двужильный Павел	СД
1		2835	15	Аксютин Тимофей	СД
1		2836	15	Быстров Михаил	СД
				16.7.42	
	1	2459	75	Стефанович Анатолий	СД
	1	2469	73	Нетужилкин Леонид	СД
	1	2474	69	Фиркидзе Давид	СД

Примечание: (у переводчика) буквы «де» или «д» обозначают: доставлен или уведен с нарочным.

(Працяг будзе).

«Уздоўж берага» разам з мастаком

Так выглядае каталог новае выставы Алеся Мемуса, якая адкрываецца ў абласным цэнтры народнай творчасці, у доме 35-а, што на Ратушнай плошчы.

Набыць яго зможа кожны прыхільнік творчасці мастака, а ён прапануе віцяблянам і гасцям горада новую калекцыю акварэляў, што экспанавалася на пачатку года ў Дзяржаўным мастацкім музеі Беларусі ў Менску пад назвай Акварэлі з цыклу «Сведкі». У Віцебску выстава набыла новы назоў—«Уздоўж берага». Ну, а сэнс «метамарфозы» аўтар абяцае растлумачыць пад час вернісажу.

P.S. **Падрабязныя звесткі аб часе работы выставы на афішах.**

Краязнавец пра краязнаўца

У серыі «Нашы славутыя землякі» выдавецтва «Полымя» выпусціла кнігу віцебскага краязнаўцы А. Падліпскага пра земляка, даследчыка тутэйшае даўніны А. Сапунова. Твор мае назоў «Летапісец з Віцебшчыны» і надрукаваны пяцітысячным тыражом.

Н. ПРЫСУТНЫ.

У кінатэатрах горада з 4 па 10 кастрычніка

«БЕЛАРУСЬ»

«Жывы шчыт» (ЗША). 9.40 (толькі 10 кастрычніка), 11.30, 13.20, 15.10, 17.00, 18.50, 20.40.
«Дагары нагамі» (Расія, малая зала). 14.00, 16.00, 18.00, 20.00.
Аўтаадказчык **1-40-28.**

«СПАРТАК»

«Урга—тэрыторыя кахання» (Францыя, Расія). 12.00, 14.00, 16.00, 17.50, 19.45, 21.40.
Аўтаадказчык **36-51-21.**

«КАСТРЫЧНІК»

«Як бы там ні было» (ЗША). 11.30, 13.10, 14.50, 16.35, 18.20, 20.00.
Аўтаадказчык 36-55-44.

«БРЫГАНЦІНА»

«Маладая ледзі Чатэрлей» (ЗША). 13.45, 15.30, 17.15, 19.20.
«Маскоўскае каханне» (Расія). 15.15, 16.40, 18.15, 19.40, 21.15.
«Падводныя бярэты». 10.40, 12.15, 13.40.
«Сябрам не здраджваюць». 10.00, 11.15, 12.30.
Аўтаадказчык **1-81-79.**

«МІР»

«Залатая цясніна» (ЗША). 10.15 (толькі 4, 9 і 10 кастрычніка), 11.55, 13.35, 15.15, 16.55, 18.35, 20.10. **«Кашмар на вуліцы Вязаў-ІІ»** (ЗША). 11.00, 12.35, 14.10, 15.45, 17.20, 18.55, 20.30.
Аўтаадказчык 36-22-23.

«УСХОД»

«Каляды ў Боба» (Францыя). 16.00, 19.40.
«Шына—каралева джунгляў» (ЗША). 14.00, 17.40.
Аўтаадказчык **33-04-93.**

«Мова—душа народа»

Яшчэ адзін рэлігійны часопіс —«Вера і жыццё»—з'явіўся ў Беларусі. Заснавальнік, каталіцкі Касцёл, зрабіў выданне беларускамоўным, але частка ягоных матэрыялаў падаецца ў паралельным перакладзе на польскую ды рускую мовы. Прыклад варты пераймання тымі, хто так многа гаворыць пра адраджэнне духоўнасці, забываючы аб душы народнай.

К. СТУСЬ.

Заснавальнік

Віцебскі гарадскі клуб выбаршчыкаў «За дэмакратычныя выбары»

Галоўны рэдактар Барыс **ХАМАЙДА**

РЭДАКЦЫЙНАЯ РАДА:
Валянцін АРЛОЎ
Хрыстафор ЖАЛЯПАЎ
Васіль ІГНАЦЕНКА
Юры ЛАЎРЭНАЎ
Ларыса МІХНЕВІЧ
Міхась ПАЎЛАЎ
Уладзімір ПЛЕШЧАНКА
Леанід ТАМАРОВІЧ
Ігар ЦІШКІН

Мастак **Р. Клікушын.**
Фотаздымкі **М. Міхайлава.**
Адрас рэдакцыі: 210601, м. Віцебск, вул. Гогаля, 17.
Тэл. 37-35-06, 37-28-44.

Аўтары апублікаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор ды дакладнасць пададзеных фактаў, цытатаў, гаспадарча-статыстычных даных, уласных імёнаў, геаграфічных назваў і іншых звестак. А таксама за тое, што ў матэрыялах пададзены звесткі, якія з'яўляюцца дзяржаўнай ці спецыяльна ахоўваемай законам таямніцай.

Рэдакцыя можа апублікаваць артыкулы ў парадку абмеркавання, не падзяляючы пункт гледжання аўтара.

Пры перадруку спасылка на «Выбар» абавязковая.

Рукапісы не вяртаюцца й не рэцэнзуюцца.

Бягучы рахунак рэдакцыі № 200700962 у Віцебскім камерцыйным банку (Віцкамбанк). Код (МФО) банка 150801701.

Газета набраная і надрукаваная афсетным спосабам у Віцебскай узбуйненай друкарні імя Камінтэрна: г. Віцебск, вул. Шчарбакова-Набярэжная, 6.

Выдаецца з кастрычніка 1991 г.

Выходзіць штотыднёва па сярэдах

Нумар падпісаны да друку 30.09.1993 г. у 17.15.
Наклад 1500 экз.

Кошт 5 руб.

Праграма мастацкіх фільмаў на частку тыдня

Панядзелак, 4 кастрычніка

Беларускае тэлебачанне
9.15. «Цётка Маруся». 1-я і 2-я серыі.
14.45. «Адпачынак у верасні». 1-я і 2-я серыі.
Канал «Астанкіна»
8.40 і 20.40. «Дробязі жыцця».
Канал «Расія»
10.05. «Службовы раман». 1-я і 2-я серыі.
13.25. «Кароль-Драздавік».
19.25. «Крымінальныя гісторыі» (ЗША).
Санкт-Пецярбургскае тэлебачанне
8.05. «Зязюльчыны дзеці».
12.05. «Зламаная падкова».
21.00. «Чалавек—земляны арэх».

Аўторак, 5 кастрычніка

Беларускае тэлебачанне
13.40. «Сустрэчы».
21.45. «Дзяжурная аптэка».
Канал «Астанкіна»
8.40 і 18.00. «Проста Марыя».
11.20. «Блуканне па пакутах». 6-я серыя.
21.40. «Доктар Папоць» (Францыя).
Канал «Расія»
11.00. «Асенні марафон».
13.25. «Валянціна».
19.25. «Санта-Барбара».
Санкт-Пецярбургскае тэлебачанне
11.35. «Настаўнік спеваў».
21.00. «На парозе ночы» (ЗША). 7-я і 8-я серыі.

Серада, 6 кастрычніка

Беларускае тэлебачанне
9.30. «Дзяжурная аптэка».
13.40. «Людзі і дэльфіны».
21.45. «Стэла» (ЗША).
Канал «Астанкіна»
8.40 і 18.00. «Проста Марыя».
11.20. «Блуканне па пакутах». 7-я серыя.
Канал «Расія»
11.05. «Два білеты на дзённы сеанс».
19.25. «Санта-Барбара».
Санкт-Пецярбургскае тэлебачанне
8.05. «На парозе ночы» (ЗША). 7-я і 8-я серыі.
11.55. «Дом, у каторым я жыву».
14.40. «Чароўная спадчына».

Чацвер, 7 кастрычніка

Беларускае тэлебачанне
8.25. «Раз на раз не прыходзіцца».
13.40. «Людзі і дэльфіны». 3-я серыя.
Канал «Астанкіна»
8.45 і 18.10. «Проста Марыя».
11.20. «Блуканне па пакутах». 8-я серыя.
12.40. «Небяспечны паварот».
21.15. «Ягор Булычоў і іншыя».
Канал «Расія»
11.00 і 19.25 «Санта-Барбара».
Санкт-Пецярбургскае тэлебачанне
11.55. «Шлюб з выхаднымі» (Венгрыя).
21.00. «На парозе ночы» (ЗША). 9-я і 10-я серыі.

Вясёлы глобус

Паліцэйскі спыняе аўтамабіль, якім кіруе дама, і пытае ў яе:
—Хіба вы не ведаеце, што абазначае шчыт з надпісам «СТОП»?
Дама:
—Не маю ані найменшага ўяўлення. Але вы можаце запытаць пра гэта ў прахожых.

***

Вучань:
—Пан настаўнік, я лічу несправядлівым, што вы паставілі мне «адзінку» за сачыненне.
Настаўнік:
—Я згодны з табой наконт несправядлівасці. Але, на жаль, не існуе больш нізкай адзнакі.

Адзінае выйсце?

Віцяблянін Мікалай Д. распачаў хадайніцтва перад пасольствам ЗША аб прызначэнні яму прыстанішча як уцекачу з краіны, дзе прыціскаюцца правы чалавека. Матывацыя—адмова Вярхоўнага Савета Беларусі ў правядзенні рэферэндуму, за які выказаліся 442 тысячы чалавек, у тым ліку і сп. Мікалай.

АМБАСАДАР.